

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií

Dalibor Dobrozemský

Reakce Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou

Jugoslávii na srebrenický masakr

Bakalářská práce

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jiří Lach, M.A., Ph.D.

Olomouc 2022

Čestné prohlášení:

Já, Dalibor Dobrozemský, prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně a na základě uvedených pramenů a literatury v níže přiloženém seznamu.

V Olomouci dne

.....

Poděkování:

Chtěl bych poděkovat prof. PhDr. Jiřímu Lachovi, M.A., Ph.D. za vedení práce, konzultace a za cenné rady týkající se této práce. Také bych chtěl poděkovat své rodině a přítelkyni za neochvějnou podporu nejenom během psaní této práce, ale během celého svého studia.

Seznam zkratek

OSN – Organizace spojených národů

RB OSN – Rada bezpečnosti Organizace spojených národů

BaH – Bosna a Hercegovina

JLA – Jugoslávská lidová armáda

ArBiH – Armáda Bosna a Hercegovina

HVO – Chorvatská rada obrany

VRS – Vojska republiky srbské

ICTY – Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii

NATO – Severoatlantická aliance

MSD – Mezinárodní soudní dvůr

ES – Evropské společenství

EU – Evropská unie

SFRJ – Socialistická federativní republika Jugoslávie

RS – Republika srbská

SRJ - Svazová republika Jugoslávie

R2P – Responsibility to Protect

ICTR – Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu

UÇK – Kosovská osvobozenecká armáda

ČLR – Čínská lidová republika

NIOD - Nizozemský institut pro válečnou dokumentaci

SRJ – Svazová republika Jugoslávie

SFOR - Stabilization Force for Bosnia-Herzegovina

Obsah

Úvod.....	6
1. Genocida.....	10
1. 1. Definice genocidy.....	10
1.2. Klasifikace genocidy.....	13
1.3. Důsledky genocid.....	14
2. Bosenská válka.....	15
2. 1. Bosenská válka.....	15
2. 2. Paramilitární jednotky během bosenské války.....	21
2. 3. Důsledky srebrenického masakru.....	23
3. Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii.....	25
3.1. Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii.....	25
3.2. Reakce Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii na srebrenický masakr.....	28
3.2.1. Soudní proces ICTY s Radislavem Krstičem.....	28
3.2.2. Soudní proces ICTY s Radovanem Karadžičem.....	29
3.2.3. Soudní proces ICTY s Ratkem Mladičem.....	29
3.2.4. Soudní proces ICTY s Draženem Erdemovičem.....	30
3.2.5. Soudní proces ICTY s Draganem Obrenovičem.....	31
3.2.6. Soudní proces ICTY s Momirem Nikoličem.....	31
3.2.7. Soudní proces ICTY s Miloradem Trbičem.....	32
3.2.8. Soudní proces ICTY se Zdravkem Tolimirem.....	32
3.2.9. Soudní proces ICTY s Vujadinem Popovičem et al.	32
3.3. Důsledky činnosti ICTY.....	34
Závěr.....	36
Seznam použitých zdrojů.....	38
Prameny.....	38
Literatura.....	43
Abstrakt CZ.....	49
Abstrakt EN.....	50

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá analýzou reakcí Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii (International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia – ICTY) na srebrenický masakr. Z metodologického hlediska je tato práce jedno případovou studií. Autor práce využívá deskriptivní metodu. Primárním cílem této práce je analýza kroků ICTY vůči hlavním pachatelům srebrenického masakru a zodpovězení stanovených výzkumných otázek: *Z jakých důvodů byly během bosenské války nasazovány paramilitární jednotky a proč je jejich úloha v tomto konfliktu důležitá? K jakým závěrům dospěl Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii v rámci vyšetřování srebrenického masakru?*

Z časového rámce je práce vymezena od roku 1992, tedy začátku bosenské války, až do roku 2017, kdy byla ukončena činnost ICTY, a z geografického hlediska se práce zaměřuje na oblast současné federace Bosny a Hercegoviny. Pro výběr srebrenického masakru se autor rozhodl zejména z důvodu, že se jednalo o největší masakr v Evropě od konce druhé světové války, důležitý milník v rámci bosenské války a také proto, že tato událost způsobila velmi silný ohlas ve světě. Po smrti vůdce Socialistické federativní republiky Jugoslávie (SFRJ) Josipa Broze Tita v roce 1980 se od druhé poloviny 80. let v této federaci začala objevovat celá řada problémů jak ekonomických (vysoká inflace, nezaměstnanost a zahraniční zadluženost), tak politických - situace v Kosovu, kde kosovští Albánci požadovali větší samostatnost a Srbové reagovali tvrdými represemi¹, trvající nepřátelství mezi Srby na jedné straně a Chorvaty a Slovinci na straně druhé², dále vzrůstající národní uvědomění bosenských Muslimů³, kteří se snažili posílit svůj vliv v politice, čímž si však znepřátelili jak Srby, tak Chorvaty, a také vzestup srbského nacionalismu v Bělehradě (Norman 2006: 137–138). Avšak pokusy o ekonomické změny jako například Markovičovy reformy vytvořené Antem Markovičem, posledním ministerským předsedou SFRJ, byly neúspěšné a v zemi začaly narůstat sociální a národnostní nepokoje.

¹ Příkladem může být vyhlášení výjimečného stavu kvůli studentským protestním demonstracím na jaře roku 1981 (Norman 2006: 137).

² Vláda Slovinské svazové republiky podnikla roku 1985 a 1986 jednostranné kroky, aby získala plnou kontrolu nad svým rozpočtem a zákonodárstvím a slovinský mládežnický časopis *Mladina* neustále napadal a zesměšňoval federální parlament i armádu (Woodward 1995: 74–75).

³ Roku 1983 bylo 13 muslimských intelektuálů v čele s Alijou Izetbegovičem, odsouzeno za „nepřátelskou a kontrarevoluční činnost vyvolanou muslimským nacionalismem, Izetbegovič byl odsouzen ho k čtrnácti letům vězení, která pak v odvolacím řízení snížil na jedenáct (Malcolm 1996: 208).

V červnu 1991 vyhlásili Slovinsko a Chorvatsko nezávislost, a zatímco Slovinsko svou samostatnost uhájilo po dvou týdnech bojů a bez dalších následků, tak v Chorvatsku, kde žila početná srbská menšina tomu bylo naopak. Srbská menšina žijící v Chorvatsku na konci roku 1991 vyhlásila republiku Srbská Krajina. Válka v Chorvatsku trvala od června 1991 do příměří na počátku roku 1992 a poté od počátku roku 1993 do listopadu 1995, kdy se Chorvatům v závěru konfliktu podařilo obsadit většinu území Srbské krajiny. Po vyhlášení nezávislosti těchto dvou států vyhlásily svou nezávislost dále Bosna a Hercegovina a Makedonie. V dubnu 1992 vyhlásili na území Bosny a Hercegoviny bosenští Srbové Republiku srbskou, o rok později pak Chorvaté vyhlásili svou chorvatskou Herceg-Bosnu, přičemž bosenské Srby podporovala tehdejší Jugoslávie a bosenské Chorvaty podporovalo Chorvatsko. V zemi se záhy po vyhlášení nezávislosti rozhořela válka spojená s nelítostnými etnickými čistkami a masakry. V dubnu roku 1992 nezávislost Bosny a Hercegoviny uznalo tehdejší Evropské společenství (ES). Bosenská válka byla nejkrvavějším konfliktem na evropské půdě od konce druhé světové války.

Tato práce je členěna do tří kapitol. První kapitola je rozdělena do dvou podkapitol. První podkapitola se zaměřuje na definici genocidy a autora tohoto termínu Raphaela Lemkina. Druhá podkapitola se zabývá klasifikací genocid. Druhá kapitola je složena ze dvou podkapitol. První podkapitola se věnuje bosenské válce, především průběhu tohoto konfliktu. Druhá podkapitola se zaměřuje na nasazení paramilitárních jednotek všech bojujících stran během bosenské války, v této podkapitole autor práce ověřuje první výzkumnou otázku: *Z jakých důvodů byly během bosenské války nasazovány paramilitární jednotky a proč je jejich úloha v tomto konfliktu důležitá?* Třetí závěrečná kapitola se zaměřuje na ICTY, v první podkapitole se autor soustředí na základní informace o tomto tribunálu. Druhá podkapitola se zaměřuje na reakci ICTY na srebrenický masakr a v této části práce autor práce ověřuje svou druhou výzkumnou otázku: *K jakým závěrům dospěl Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii v rámci vyšetřování srebrenického masakru?*

Od českých autorů a autorek čerpal autor práce z řady zdrojů, například od historika a odborníka na balkánské země Ladislava Hladkého a jeho monografií *Bosna a Hercegovina a Bosenská otázka v 19. a 20. století*, z díla Petra Válka *Klíčová rozhodnutí mezinárodních trestních tribunálů ve světle mezinárodního práva* nebo monografie historika a odborníka na balkánské dějiny Miroslava Tejchmana *Balkán ve 20. století*. Autor také využil dílo *Dějiny jihoslovanských zemí* od historika Miroslava Šestáka, Ladislava Hladkého, Miroslava Tejchmana, historičky a slavistky Lubomíry Havlíkové a profesora historie Jana

Pelikána. Od politologa a bezpečnostního analytika Tomáše Šmída a bezpečnostního analytika Vladimíra Vadůry využil jejich knihu *Etnické konflikty v postkomunistickém prostoru*. V této práci autor použil monografii politoložky Věry Stojarová *Současné bezpečnostní hrozby západního Balkánu. Kritická analýza konceptu bezpečnosti Kodaňské školy*, monografii odborníka mezinárodních vztahů Zdeňka Veselého *Smlouvy, pakty, dohody. Slovník mezinárodněpolitických a diplomatických aktů* a *Mezinárodní vztahy v zrcadle dějin* nebo také knihu historika a publicisty Jindřicha Marka *Krvavé mise OSN* nebo monografii doktora práv Petra Válka *Klíčová rozhodnutí mezinárodních trestních tribunálů ve světle mezinárodního práva*.

Ze zahraničních autorů autor čerpal z řady titulů, například od kanadského profesora mezinárodního práva a odborníka na lidská práva a genocidu Williama Schabase a jeho monografie *The UN International Criminal Tribunals: The Former Yugoslavia, Rwanda and Sierra Leone*, z díla amerického profesora historie Samuela Tottena a australského historika Paula R. Bartropa *Dictionary of Genocide* a také využil monografii zmíněného Paula R. Bartropa *Bosnian Genocide: The Essential reference guide*. Autor také v práci využil dílo slovinského právníka a diplomata Daniela Türka *Základy mezinárodního práva*, knihu kanadského politologa a odborníka na genocidy Adama Jonese *Genocide: A Comprehensive Introduction*. nebo také knihu nizozemského odborníka na genocidy Uğura Ümita Üngöra *Paramilitarism Mass Violence in the Shadow of the State*. Autor také čerpal z článku litevského filozofa Leona Hartwella *Raphael Lemkin: The Constant Negotiator* vydaného v *Negotiation Journal*.

Autor práce využil dílo amerického historika Normana Naimarka *Plameny nenávisti*, knihu amerického historika Andrewa Bell-Fialkoffa *Etnické čistky: Bosna, Kypr, Karabach, Kosovo, Palestina, Bývalý Sovětský Svaz, Rwanda a Burundi, Srí Lanka, Transylvánie, Ulster* nebo také monografii profesora moderních dějin Donalda Blokhama a australského historika specializujícího se na genocidy Anthonyho Dirka Mosese *The Oxford Handbook of Genocide Studies*. Dále autor práce čerpal z díla britského spisovatele Martina Shawa *What is Genocide*, monografie profesora moderních dějin Dana Stona *The Historiography of Genocide* nebo také knihy bezpečnostního analytika Joachima A. Koopse, bezpečnostního analytika Thierriho Tardyho, odborníka na mezinárodní vztahy Norriho MacQuenna a profesora mezinárodních vztahů Paula D. Williamse *The Oxford Handbook of United Nations Peacekeeping Operations*

Autor práce také čerpal prameny z řady zdrojů například, od *Organizace spojených národů* (OSN) využil především rezoluce Rady bezpečnosti OSN (RB OSN) nebo například *Úmluvu o zabránění a trestání zločinu genocidia*. Naprosto klíčovým zdrojem byly webové stránky ICTY, ze kterého čerpal velké množství podkladů použitých zejména ve třetí kapitole této práce. Autor pro tuto práci využil rezoluce připomínající výročí srebrenického masakru a to konkrétně od *Evropského parlamentu* a americké *Sněmovny reprezentantů*. Dále autor čerpal z internetové encyklopedie *Britannica*, *ČT24* a *DW*.

1. Genocida

První kapitola této bakalářské práce je rozdělena do dvou podkapitol. V první podkapitole se autor zaměří na definici pojmu genocida, na jeho autora Raphaela Lemkina a také na Úmluvu o genocidě OSN. Ve druhé podkapitole se autor zabývá klasifikací pojmu genocida.

1. 1. Definice genocidy

Genocida není nový jev. I klasická díla popisují případy masového zabíjení a v koloniální éře došlo k četným případům genocidního násilí v Severní i v Jižní Americe, právě tak jako v Africe (Haperen, van M., et al. 2015: 149), jako příklad genocid v minulosti lze uvést decimaci kmene Zulu britskými jednotkami nebo snižování populace v Kongu Belgičany (Stone et al. 2008: 27). 20. století se stalo známým jako „století genocidy“ kvůli řadě genocid, které v tomto století v Africe, Asii, Evropě a Jižní Americe proběhlo např. genocidě Arménů, Asyřanů a pontských Řeků vykonané Osmanskou říší v letech 1915-1923, holocaust v letech 1933-1945 nebo genocida ve Rwandě v roce 1994 (Bartop & Totten 2008: 166). Do druhé světové války byla genocida slovy tehdejšího britského premiéra Winstona Churchilla „zločin bez jména“ (Fussell 2004). Bylo to nicméně právě vyvraždění evropských Židů, které iniciovalo vznik mezinárodního zákona, který zločin genocidy definuje a zakazuje (Haperen, van M., et al. 2015: 149).

Klíčovou postavou ve vytvoření pojmu genocida byl polsko-židovský právník Raphael Lemkin, který se narodil v roce 1900 ve městě Wołkowysk v tehdejší carské Rusku (v současnosti se město nachází v Bělorusku). Na Lemkina v mládí velmi zapůsobilo dílo *Quo Vadis*, po četbě tohoto díla se začal zajímat o perzekuce Evropanů Čingischánem, katolíků v Japonsku, a především Arménů v Osmanské říši. Podle Lemkina bylo jejich jediným zločinem příslušnost k národnostní, rasové nebo náboženské skupině. V roce 1921 vystudoval na Universitě ve Lvově filozofii a v roce 1926 získal doktorát z práv. Po začátku druhé světové války a německé a sovětské invazi do Polska se z něj stal uprchlík a utekl do Švédska. Ze Švédska se mu přes Sovětský svaz a Japonsko podařilo dostat do USA, kde vyučoval na Dartmouth College. V červnu 1942 získal práci na Radě hospodářské války ve Washingtonu D.C., kde také začal lobovat u vysoce postavených amerických elit, včetně tehdejšího amerického prezidenta Franklina D. Roosevelta, aby vytvořili konvenci, která by postavila mimo zákon „zločin zločinů“ (Hartwell 2021: 223–225).

V roce 1944 vytvořil Lemkin ve svém díle *Axis Rule in Occupied Europe* samotný pojem „genocida“, když spojil řecké slovo „genos“ (rasa, národ nebo kmen) s latinskou příponou „cide“ (z „caedere“, zabít). V tomto díle Lemkin definoval pojem genocida jako „zničení nějakého národa nebo etnické skupiny (...) podle koordinovaného plánu různých akcí

směřujících ke zničení samotných základů života národní skupiny s cílem vyhlazení samotné skupiny. Cílem takového plánu může být rozbití politických a společenských institucí, kultury, jazyka, národního citění, náboženství a hospodářské existence národních skupin a základní narušení osobní bezpečnosti, svobody, zdraví, důstojnosti, a dokonce života jednotlivců, kteří do takových skupin patří. Genocida je namířena proti národní skupině jako entitě. Akce, které zahrnuje, jsou namířeny proti jednotlivcům, a to nikoli kvůli jejich osobním vlastnostem, nýbrž jako proti členům národní skupiny“ (Lemkin: 1944: 35).

Pojem „genocida“ neměl během Norimberského procesu příliš důležitou roli. Genocida ve skutečnosti nebyla do pravidel při vytváření norimberského tribunálu, který měl projednat případy proti politickému a vojenskému vedení nacistického Německa, začleněna. Bylo to zčásti proto, že Lemkinem vynalezený pojem „genocida“ v mezinárodním právu ještě neexistoval. Hned po 2. světové válce se nezaměřovala pozornost na vyhlazovací politiku, ale na agresivní válku nacistického Německa, která byla viděna jako „ten největší zločin“. Lemkin se vydal osobně do Norimberku, aby prosazoval zařazení obvinění z genocidy do jednání, ale neúspěšně. Lemkin tedy zaměřil své úsilí jinam, k lobování v nově založené OSN, aby přijala právní nástroj, jenž by genocidu zakazoval – k tomu došlo v roce 1948. V té době se Úmluva o genocidě OSN považovala za důležitý moment (Haperen, van M., et al. 2015: 150-151).

Valné shromáždění OSN schválilo Úmluvu 9. prosince 1948. Smlouva byla navržena a vyjednána pod záštitou OSN, proto odkaz na OSN v titulu, ale jedná se o nezávislou mezinárodní smlouvu mezi státy a jako taková není s OSN spojena. Úmluva je platná od 12. ledna roku 1951 a od té doby je Úmluva v platnosti a členské státy ji uplatňují. K červenci roku 2019 se Úmluva vztahovala na 152 členských států OSN, ale 43 členských států OSN ji do července roku 2019 neratifikovalo. Mezi tyto státy patří například Japonsko, Thajsko nebo Keňa (United Nations The Genocide Convention online). Úmluva sestává ze 19 článků. Zaměřuje se na to, jak genocidu potrestat, a také obsahuje několik opatření odkazujících k trestnímu právu a odpovědnosti jednotlivce. Úmluvu lze mimo jiné definovat jako nástroj na ochranu lidských práv, protože je v ní určena ochrana práva určitých skupin na existenci. První článek Úmluvy potvrzuje, že se státy zavazují zabraňovat zločinu genocidy a trestat jej. Ve druhém článku Úmluva definuje zločin genocidy. Ve třetím článku jsou uvedeny trestné činy za provedení genocidy. Úmluva nezřizuje žádnou konkrétní instituci, jako je soud nebo nějaký výbor, která by dohlížela na dodržování uvedených povinností. Šestý článek odkazuje na Mezinárodní trestní soud, ale smlouva žádný nevytváří – odráží se v tom absence vůle to udělat v době, kdy byla navržena. V devátém článku smlouva poukazuje k reálnému

nástroji k řešení genocidy: smluvní státy mohou předkládat spory v rámci Úmluvy s jinými členskými státy Mezinárodnímu soudnímu dvoru⁴ (MSD) (Úmluva o zabránění a trestání pojmu genocidia).

Ve svém druhém článku definuje Úmluva genocidii jako kterýkoli v Úmluvě uvedených činů, spáchaných v úmyslu zničit úplně nebo částečně některou národní, etnickou, rasovou nebo náboženskou skupinu jako takovou (Úmluva o zabránění a trestání pojmu genocidia). Řada vědců, kteří se genocidou zabývají, tvrdí, že požadavek záměru má příliš vysoko nastavenou hranici, takže je složité prokázat například to, že pachatel zabíjením členů určité skupiny a perzekucí dalších také zamýšlel zničit skupinu jako takovou. Tento problém se často objevuje, když se debatuje o tzv. „etnických čistkách“⁵ (Haperen, van M., et al. 2015: 156). Sporným bodem je také počet skupin chráněných Úmluvou. Právní definice chrání jen čtyři konkrétní skupiny (národní, etnickou, rasovou nebo etnickou) a nikoho jiného. V době jednání o podobě Úmluvy se objevila také verze obsahující definici, jež by ochraňovala také sociální a politické skupiny. Sovětskému svazu a dalším státům se podařilo z definice politické skupiny odstranit a ostatní země toto učinění akceptovaly, aby dosáhly toho, že výsledný text bude vhodný pro maximální počet zemí (Jones 2017: 60-61).

V praxi to znamená, že se určitý režim může rozhodnout zlikvidovat politické protivníky, ale genocidu tím nespáchá. Důsledkem je, že se nějaký režim může obrátit proti svým politickým oponentům a zabít všechny členy této skupiny – ale nespáchá tím genocidu⁶. Mezinárodní zákony samozřejmě takovou politiku rovněž stíhají, například jako zločin proti lidskosti, ale státy se rozhodly na tuto kritiku nereagovat a podle mezinárodního práva zůstaly před genocidou chráněny jen čtyři již zmíněné skupiny (Haperen, van M., et al. 2015: 157). Někteří odborníci proto vytvořili vlastní definice pojmu genocida, například Vahakn Dadrian

⁴ Byl založen v roce 1946 jako jeden z hlavních orgánů OSN. Se svými kauzami před něj mohou předstoupit pouze státy, nikoliv jednotlivci. Pokud stát souhlasí s tím, aby se soud zabýval případem, který se ho týká, musí se následně podrobit jeho rozhodnutí. S žádostí o právní posouzení situací se na soud mohou obrátit i jiné orgány či organizace systému OSN. Soud dosud rozhodl celkem 155 sporů mezi státy (1947–2013). Patří mezi ně například spory o hranice území, kauzy diplomatických vztahů, nevměšování se do vnitřních záležitostí země nebo braní rukojmí. Soud sídlí v Paláci míru v Haagu (OSN Mezinárodní soudní dvůr).

⁵ Rozdíl mezi genocidou a etnickou čistkou je v tom, že genocida je plánované vyvraždění určité etnické, náboženské nebo národní skupiny osob nebo její části, a jejím cílem je tedy národ či národy fyzicky zlikvidovat. Cílem etnické čistky je odstranit určitý národ (a často i veškeré připomínky jeho existence) z konkrétního teritoria, tedy zbavit se ho a zmocnit se území, které obývá. Rozlišení těchto dvou pojmů komplikuje fakt, že vysídlení jen málokdy probíhá mírovou cestou, lidé se logicky nechtějí vzdát svého majetku a svého domova, a proto agresor sahá k násilí a tím se etnická čistka promění v genocidu (Norman 2006: 9).

⁶ Jako příklad lze uvést kambodžskou genocidu, kde zločiny spáchané Rudými Khmery vyhovovaly požadavkům právní definice jen zčásti: kvůli své příslušnosti ke konkrétní etnické či náboženské skupině byla zabita jen menšina obětí, mnohem větší skupina patřila k určité sociální složce společnosti – ale sociální skupiny Úmluva neochraňuje (Haperen, van M., et al. 2015:157)

definuje genocidu jako „úspěšný pokus dominantní skupiny s formální autoritou nebo převažujícím přístupem k celkovým zdrojům moci, snížit nátlakem nebo smrtícím násilím počet menšinové skupiny, jejíž konečné vyhlazení je považováno za žádoucí a užitečné a jejich příslušná zranitelnost je hlavním faktorem přispívajícím k rozhodnutí o genocidě“ (Dadrian 1975: 201) a Martin Shaw definuje genocidu jako „formu násilného sociálního konfliktu nebo války mezi ozbrojenými mocenskými organizacemi, jejichž cílem je zničit civilní sociální skupiny a jiné skupiny a aktéry, kteří se tomuto zničení snaží zabránit“ (Shaw 2015: 298).

1.2. Klasifikace genocidy

V minulé podkapitole zmíněný Dadrian vycházel z toho, že těžištěm Lemkinovy definice je vražedný úmysl, a v roce 1975 vytvořil ve článku *A Typology of Genocide* typologii pojmu genocida, jež rozšiřuje rámec Úmluvy. Dadrian rozlišuje pět typů genocidy: kulturní, s cílem asimilovat obětní skupinu, latentní, v důsledku epidemie či války, trestnou, jejíž oběti je menšinová skupina vzdorující skupině většinové, utilitární, pro získání ekonomické kontroly, a optimální, s cílem úplně zničit nějakou skupinu. (Dadrian 1975: 205–210). Irving Horowitz ve svém díle z roku 1976, doplněném a znovu vydaném roku 1980 pod názvem *Talking Lives: Genocides and State Power*, popisuje genocidu jako krajní možnost, kterou využívá stát k prosazení své ideologie a svého modelu společnosti. Horowitz se zaměřuje na 20. století a dělí společnosti podle toho, jak si váží života a práv svých občanů, z čehož usuzuje na jejich silnější či slabší genocidní sklony, Horowitz navrhuje osm typů společností, z nichž se ve třech typech: genocidní společnosti, společnosti pro deportaci a uvěznění a společnosti mučení může dojít ke genocidě (Horowitz 2002: 154-156).

Helen Feinová ve svém díle *Accounting for Genocide: National Responses and Jewish Victimization During the Holocaust*, považuje genocidu za racionální plán s definovanými cíli a zároveň navrhla rozdělení genocid na vývojovou, despotickou, odvetnou a ideologickou genocidu (Fein 1979: 9). Frank Chalk a Kurt Jonassohn ve svém díle *The History and Sociology of Genocide: Analyses and Case studies* navrhují typologii založenou na kritériu, které Úmluva izoluje jako zvláštní rys genocidy – na úmyslu. Chalk a Jonassohn odlišují tyto motivy: odvrácení potencionálního ohrožení, nabytí bohatství, terorizování a prosazení určité víry či myšlenky (Chalk 1990: 29). V roce 1987 Roger Smith označuje 20. století jako „věk genocid“ a také navrhuje dělení genocid, založeném na základě úmyslů pachatelů, do pěti kategorií: odvetnou, institucionální, utilitární, monopolní a ideologickou (Smith 1987: 21-40).

1.3. Důsledky genocid

V této poslední podkapitole první kapitoly se autor práce zaměří na důsledky genocid pro mezinárodní systém. Bezesporu nejdůležitějším důsledkem genocid jsou jejich oběti, například během arménské genocidy bylo zavražděno 1,2 milionu Arménů (Shelton 2005: 75), v rámci holokaustu bylo zabito přibližně 5,8 milionů evropských Židů (Totten, Bartrop 2008: 190), během kambodžské genocidy v letech 1976 až 1978 zahynulo okolo 1,7 milionu obyvatel Kambodže (Totten, Bartrop 2008: 57) a v důsledku rwandské genocidy spáchané v roce 1994 zahynulo 800 000 především Tutsiů, ale také umírněných Hutíů (Britannica Rwanda Genocide). V důsledku genocid došlo také ke zřízení mezinárodních soudních tribunálů k potrestání viníků páchajících genocidu a jiné závažné zločiny, například v důsledku rwandské genocidy došlo k založení Mezinárodního trestního tribunálu pro Rwandu (ICTR) (UN ICTR).

Jedním z důsledků rwandské genocidy byla také reforma OSN, při desáté připomínce rwandské genocidy zahájil tehdejší generální tajemník OSN Kofi Anan Akční plán prevence genocidy, podle kterého by mělo docházet: k zabránění ozbrojeným konfliktům, ochraně civilistů v ozbrojeném konfliktu, k ukončení beztrestnosti pachatelů genocidy, včasným a jasným varováním před možnou genocidou a také potřeba rychlé a rozhodné akce, pokud OSN zjistí, že ke genocidě může dojít nebo k ní dochází. Anan také jmenoval prvního zvláštního poradce pro prevenci genocidy⁷ (UN Office on Genocide Prevention and the R2P The Office). V současnosti je speciální poradkyní generálního tajemníka pro prevenci genocidy Alice Wairimu Nderitu (UN Office on Genocide Prevention and the R2P Special Adviser on the Prevention of Genocide).

⁷ Mezi povinnosti speciálního poradce generálního tajemníka patří: shromažďování stávajících informací, především ze systému OSN, o masivním a závažném porušování lidských práv a mezinárodního humanitárního práva, které může vést ke genocidě, předkládání doporučení RB OSN prostřednictvím generálního tajemníka OSN o akcích k prevenci nebo zastavení genocidy a poradce působí také jako mechanismus včasného varování generálnímu tajemníkovi OSN a jeho prostřednictvím RB OSN tím, že je upozorňuje na situaci, jenž by potenciálně mohla vyústit v genocidu (UN Office on Genocide Prevention).

2. Bosenská válka

Druhá kapitola této bakalářské práce je rozdělena do dvou podkapitol. V první podkapitole se autor zaměřuje na bosenskou válkou. Ve druhé podkapitole se autor zabývá paramilitárními jednotkami, které působily během bosenské války a také se snaží ověřit první stanovenou výzkumnou otázku *Z jakých důvodů byly během bosenské války nasazovány paramilitární jednotky a proč je jejich úloha v tomto konfliktu důležitá?*

2. 1. Bosenská válka

Nejsložitější a nejdramatičtější cestou k nezávislosti z bývalých jugoslávských republik prošla Bosna a Hercegovina. Během jara 1990 se nově založené politické strany v BaH většinou vymezovaly na národnostním principu – srbském, muslimském či chorvatském. Parlamentní volby v prosinci 1990 daly vzniknout koaliční vládě⁸, ovšem krátce po volbách začali političtí představitelé bosenských Srbů za podpory federální jugoslávské armády usilovat o autonomii. Tím započal proces zapojení Srbska a Chorvatska do záležitostí BaH (Plechanovová, Fidler 1997: 209). Izetbegovič a jeho okolí se na počátku 90. let zasazovalo společně s Makedonií, o zachování širšího jugoslávského společenství. Ovšem po vyhlášení nezávislosti Slovinska, Chorvatska a Makedonie převážil trend odtržení. SDA nezbylo nic jiného než požadovat samostatnost pro BaH, protože ve „zbytkové Jugoslávii“, se silnou srbskou většinou, bosenští Muslimové setrvat nechtěli (Tejchmann 2017: 345). Ve dnech 9. až 11. listopadu 1991 uspořádali bosenští Srbové plebiscit, v němž se 1,55 milionu obyvatel republiky, ve zdrcující většině bosenských Srbů, vyslovilo pro další setrvání BaH ve společném jugoslávském státě (Hladký 2005: 261-262). V červenci roku 1992 vytvořili bosenští Chorvaté Chorvatské společenství Herceg-Bosna (Stojarová 2007: 68).

Ve snaze zabránění tomu, aby se BaH odtrhla od Jugoslávie a ES ji uzná, vyhlásili bosenští Srbové vedení Radovanem Karadžičem v lednu 1992 Republiku srbskou (RS) (Norman 2006: 148). Celorepublikové referendum o samostatnosti BaH se uskutečnilo ve dnech 29. února a 1. března 1992, pro nezávislost republiky se v něm vyslovilo 63,4 % voličů, převážně bosenských Muslimů a Chorvatů. Bosenští Srbové se ho neúčastnili, protože tvrdili, že svůj názor vyjádřili již v listopadu předchozího roku. Na základě výsledků referenda vyhlásilo předsednictvo BaH 3. března 1992 státní samostatnost BaH (Šesták et al.

⁸ Koaliční vláda byla složena ze muslimské Strany demokratické akce (SDA), Srbské demokratické strany (SDS) a bosenské pobočky Chorvatského demokratického společenství (HDZ). Strany se také dohodly na rozdělení míst ve státní správě: předseda SDA Alija Izetbegovič se stal prezidentem, předák SDS Momčilo Krajišnik předsedou parlamentu a za HDZ premiérem Jure Pelivan. Výsledky voleb kopírovaly etnické složení republiky na počátku 90. let: 43 % Muslimů, 31 % Srbů a 17 % Chorvatů (Tejchman 2017: 345).

2001: 630). 7. dubna 1992 uznala nezávislost Bosny a Hercegoviny USA a ES (Hladký 2005: 262).

Rada bezpečnosti (RB) OSN přijala 25. září 1991 rezoluci č. 713, která uvalila zbrojní embargo na všechny nástupnické státy bývalé Jugoslávie (resolution Security Council UN n. 713). V průběhu března roku 1992 se v souvislosti s uzavřením dohody o zastavení bojů a nasazení mírových sil OSN mise UNPROFOR⁹ v Chorvatsku stáhly na území BaH další jednotky JLA (Šesták et. al. 2001: 630). Koncem března roku 1992 dochází k prvním ozbrojeným střetům mezi národy a v této době překračují bosenskou hranici se Srbskem na řece Drině příslušníci srbských polovojenských jednotek, mimo jiné tzv. Arkanovi tygři, kteří byli materiálně podporováni srbským ministerstvem vnitra. Jednotky byly velmi dobře vyzbrojeny a většina z nich měla vojenské zkušenosti z chorvatské války. Tyto jednotky začaly etnicky čistit tuto oblast (Šmíd, Vařura 2007: 92-93).

Na jaře roku 1992 propukly boje na většině území BaH. K nejintenzivnějším bojům docházelo na severu země v oblasti bosenské Krajiny v okolí Prijedoru, Sanského Mostu a Doboje a také na východě Bosny kolem měst Zvornik, Foča a Višegrad, kde ozbrojené formace bosenských Srbů, za přímé asistence JLA v této oblasti donutily k útěku tisíce ne srbských obyvatel. (Šesták et al. 2001: 631). Jednalo se o tzv. etnické čistky tedy vyhánění bosenských Muslimů z měst a vesnic, jež si bosensští Srbové nárokovali. Etnické čistky byly prováděny srbskými paramilitárními jednotkami, které bosenské Muslimy mučily, okrádaly a zabíjely. Tento teror měl mezi bosenskými Muslimy vyvolat takovou paniku a strach, aby na vyhnání nečekali a odešli sami. Tato taktika byla úspěšná, do konce roku 1992 uprchly dva miliony bosenských obyvatel, v naprosté většině bosensští Muslimové (Norman 2006: 148).

V dalších týdnech nasadily všechny strany konfliktu do bojů všechny své síly. Vznikaly jednotky oddílů Armády BaH (ArBiH), tvořené v naprosté většině bosenskými Muslimy, kteří však postrádali jakoukoli těžší výzbroj, naopak jednotky bosenských Srbů Vojska republiky srbské (VRS) byli zásobované zbraněmi od JLA a jednotky bosenských Chorvatů byli sdružené v Chorvatské radě obrany (HVO), které dostávali zbraně od armády Chorvatské republiky. (Šesták et al. 2001: 631). RB OSN schválila 30. 5. 1992 rezoluci č. 757, kterou byly uvaleny hospodářské sankce na Svazovou republiku Jugoslávii

⁹ Mise UNPROFOR byla mírová mise OSN, která působila na území bývalé Jugoslávie od ledna 1992 do července 1996, mise působila na území BaH, Chorvatska a Makedonie, měla mandát na monitoring příměří, pomoc humanitárním agenturám a obranu bezpečných zón, celkově v ní působilo 38 000 osob (Bureš 2007: 175).

(SRJ) za to, že podporuje násilí páchané JLA na území BaH (resolution Security Council UN n. 757).

RB OSN se rozhodla 29. června 1992 do BaH nasadit misi UNPROFOR (Delpla et al. 2012: 15). V rámci této mise bylo během bosenské války v BaH nasazeno 21 300 vojáků (Koops, A. J. et al. 2015: 33). V průběhu května roku 1992 bylo hlavní město BaH Sarajevo obklíčeno srbskými jednotkami, bojová linie procházela napříč několika čtvrtěmi Sarajeva (Hladký 2005: 271). Někteří autoři považují obléhání Sarajeva za „nejdelší obléhání v moderních dějinách“, které fakticky trvalo do října 1995. Od 8. července 1992 začala OSN leteckým mostem do města dopravovat potraviny a léky (Tejchmann 2017: 348). V Sarajevu také působili bosensko srbsští snipeři a město bylo konstantně ostřelováno dělostřelectvem, jehož důsledkem bylo zabití tisíců civilistů a také zničení kulturních památek bosenských Muslimů¹⁰ (Jones 2017: 509). Pod tlakem mezinárodního společenství byla v červnu roku 1992 JLA donucena stáhnout z BaH své jednotky, ovšem před opuštěním země vojáci JLA předali bosenským Srbům značnou část výzbroje a posílili jejich formace o tisíce vojáků srbské národnosti (Pirjevec 2003:154-155).

V dubnu roku 1992 se bosensko muslimským obyvatelům Srebrenice podařilo z města vyhnat srbské polovojské jednotky a podobný úspěch se později zopakoval v nedalekých městech Goražde a Žepa (Šmíd, Vaňura 2007: 94-95). 9. října 1992 přijala RB OSN rezoluci č. 781, která vytvořila bezletovou zónu nad BaH, ovšem tato zóna nebyla nikým kontrolována (resolution Security Council UN n. 781). V lednu roku 1993 zahájily jednotky bosenských Muslimů umístěné ve východní Bosně protiofenzivu, během které docházelo ke zločinům na bosensko srbských obyvatelích vesnic nacházející se v blízkosti enkláv. V březnu roku 1993 byla zahájena ofenziva bosenských Srbů, která měla za cíl dobýt srebrenickou enklávu. RB OSN se obávala, že může nastat humanitární katastrofa, a proto vyhlásila Srebrenici bezpečnou zónou pod ochranou OSN. Na území enklávy byly umístěny jednotky UNPROFOR, aby situaci monitorovaly.

Problém bezpečných zón spočíval v tom, že na rozdíl od útočiště, jaké bylo vytvořené například pro Kurdy v Iráku po první válce v Perském zálivu, nebylo možné tato území chránit vojensky. Ve Srebrenici a v dalších bezpečných zónách bylo úkolem jednotek UNPROFOR pouze monitorování humanitární situace, nikoliv obrana oblasti jako takové (Honig, Both 2001:

¹⁰ Jako příklady lze uvést zničení Orientálního ústavu, Národního muzea a také Národní knihovny, která během požáru přišla o více než 1 000 000 knih, 100 000 rukopisů a vzácných knih a století historických záznamů země (Goldhagen 2009: 142).

136-137). 6. května roku 1993 přijala RB OSN rezoluci č. 824, kterou byla města Sarajevo, Tuzla, Bihač, Goražde, Žepa a Srebrenica a jejich okolí vyhlášena bezpečnými zónami pod ochranou OSN (resolution Security Council UN n. 824).

31. března roku 1993 přijala RB OSN rezoluci č. 816 o možnosti použití síly v případě porušení bezletové zóny nad BaH. Hlídkovými lety pověřila letecké síly NATO (resolution Security Council UN n. 816). Na začátku dubnu roku 1993 se vyostřilo napětí mezi bosenskými Muslimy a Chorvaty, které bylo patrné od začátku konfliktu. HVO (vojenské jednotky bosenských Chorvatů) nařídilo jednotkám ArBiH, aby se stáhly z území, která na základě Vance-Owenova plánu měla připadnout bosenským Chorvatům, ačkoliv mírový plán nebyl v té době bojujícími stranami přijat. Následně došlo k válce mezi dosavadními spojenci – bosenskými Chorvaty a Muslimy. V Mostaru měli silnější pozici bosensští Chorvaté, kterým se podařilo obklíčit místní bosenské Muslimy ve východní části města. Nejvíce medializovanou obětí konfliktu se stal více než 400 let starý mostarský most. (Šmíd, Vad'ura 2007: 96). 12. dubna roku 1993 zahájilo NATO hlídkovou činnost nad BaH, tzv. operaci Deny Flight (Odepřený let) (Hladký 1996: 158).

V září roku 1993 vyhlásil bosenský Muslim Fikret Abdič v opštině¹¹ Velká Kladuša na severu Bihače Autonomní oblast západní Bosna, která vypověděla poslušnost centrální vládě v Sarajevu. Izetbegovič ohlásil jeho čin za vzpouru a poslal do oblasti Bihač 5. sbor Armády BaH (Stojarová 2007: 69). Nejméně 68 lidí bylo zabito a dalších 197 zraněno, když 5. února 1994 zasáhl sarajevské tržiště dělostřelecký granát (Bell-Fialkoff 2003: 153). Jednotky VRS opakovaně ostřelovali Sarajevo a další obklíčená bosenská města jako Goražde a Maglaj a vyhnali tisíce bosenských civilistů z Banja Luky, Prijedoru a Bijeljiny (Bell-Fialkoff 2003: 153). 9. února 1994 dala Rada NATO bosenským Srbům ultimátum, aby se nejpozději do 21. února stáhli 20 kilometrů od Sarajeva a odevzdali těžké zbraně v této zóně pod dohled UNPROFOR, jinak hrozily letecké útoky¹². 23. února roku 1994 podepsali v Záhřebu vrchní velitelé bosenských Chorvatů a Muslimů dohodu o všeobecném příměří mezi svými jednotkami (Hladký 1996: 166). První vojenský zásah za 45 let existence NATO byl proveden v únoru 1994, kdy americké stíhačky sestřelily čtyři bojová letadla bosenských Srbů (Krejčí 2014: 190).

¹¹ Jedná se o český ekvivalent okresu (Stojarová 2007: 69).

¹² Ovšem proti tomuto rozhodnutí NATO se ostře postavilo Rusko a ruský prezident Boris Jelcin přišel 17. dubna roku 1994 s iniciativou, aby se do pozic opuštěných bosenskými Srby kolem Sarajeva přesunulo 400 ruských vojáků sil UNPROFOR, kteří sem byli narychlo staženi z Chorvatska. Bosensští Srbové návrh přijali a do stanovené lhůty se stáhli, Moskva prezentovala tuto akci jako své velké diplomatické vítězství (Hladký 1996: 166).

Důležitý okamžik v tomto konfliktu nastal v roce 1994, kdy USA přesvědčili bosenské Muslimy a Chorvaty, aby se spojili. Dne 18. března byla ve Washingtonu podepsána dohoda o vytvoření bosňácko-chorvatské federace na území BaH (Tejchman 2017: 350). Washingtonská deklarace vedla ke vzniku společné chorvatsko-bosenské armády (Bell-Fialkoff 2003: 151). V průběhu konfliktu vznikly v BaH internační tábory, kde byli zadržováni civilisté. První tábory zřídili bosenští Srbové v bosenské Krajině, ve zdejším městečku Omarska a později také v Trnopolji nebo Manjače. Bosenští Chorvaté vytvořily internační tábory v Dretelji, Gabele nebo v Mostaru. Bosenští Muslimové zřídili internační tábor v Čelebiči (Hladký 2005: 272). Na konci roku 1994 se bývalému americkému prezidentu Jimmymu Carterovi podařilo dohodnout čtyř měsíční příměří (Šmíd, Vaďura 2007: 98). 6. března roku 1995 se v Záhřebu sešli velitelé ArBiH a HVO, aby podepsali dohodu o propojení velení svých armád ((Hladký 1996: 175). V květnu roku 1995 provedla letadla NATO dvoudenní nálety na muniční sklady v Pale. 400 pracovníků OSN, zejména vojenských pozorovatelů a vojáků UNPROFOR, bylo zajato a několik desítek z nich bylo použito jako „živé štíty“ (Marek 2010: 28). Okamžité propuštění zajatců požadovala RB OSN, ministerská konference EU a NATO, Rusko a Srbsko (Hladký 1996: 176).

V Londýně začátkem června roku 1995 bylo oznámeno, že Velká Británie a Francie vytvoří „síly rychlého nasazení“ tvořená několika tisíci muži, vybavená lehkými tanky a bojovými vrtulníky, měli za cíl zachránit zajaté příslušníky OSN. Od 3. června roku 1995 byli zajatí příslušníci OSN na výzvu Slobodana Miloševiče postupně propouštěni. V polovině června roku 1995 se ArBiH v oblasti Visoko-Breza pokusila prorazit blokádu Sarajeva, ale ofenziva nebyla úspěšná. Koncem června roku 1995 začali být silně ostřelováni bosenskými Srby bezpečné oblasti Srebrenice, Goražde a Žepa (Hladký 1996: 177). Dne 11. července 1995 dobyli srbské jednotky Srebrenici, která byla dříve vyhlášena „bezpečnou zónou“. Jednotky ArBiH, kterým velel Naser Orič, řadu měsíců ze Srebrenice napadaly srbské vesnice a poté se vraceli zpět do této „bezpečné zóny“, která byla pod ochranou OSN¹³ (Tejchman 2017: 351). Z města byli deportovány ženy a děti (Bloxham, Moses, 2010: 46). Přibližně 8 000 bosensko muslimských mužů a chlapců bylo zavražděno jednotkami VRS pod vedením generála Ratka Mladiče (Bloxham, Moses, 2010: 523). VRS také pomáhala paramilitární jednotka bosenských Srbů tzv. Škorpioni (Totten, Bartrop 2008: 390). Nizozemští vojáci z mise UNPROFOR de facto bosensko srbské ofenzivě pasivně přihlíželi,

¹³ Tyto jednotky vyhladily více než 1300 bosenských Srbů ve vesnicích v okolí Srebrenice (Travis 2013: 118).

což také konstatuje zpráva OSN o srebrenickém masakru¹⁴ (United Nations: The Fall of Srebrenica). Srebrenický masakr byl největší masakr na území Evropy od konce druhé světové války (Hall 2014: 292). Počet obětí srebrenického masakru se stále zvyšuje, jelikož se nacházejí a identifikují další ostatky zabitých¹⁵ (DW 2021).

K ukončení konfliktu také přispěla chorvatská ofenzíva, operace Bouře v srpnu roku 1995. Po ovládnutí srbské Krajiny se chorvatská armáda spojila s chorvatsko-bosenskými silami a společně zahájily vojenské operace proti bosenským Srbům, kteří přestali být podporováni Miloševićem (Stojarová 2007: 69). 28. srpna roku 1995 došlo k dalšímu útoku na sarajevském tržišti, kdy granát zabil 37 osob a 85 jich zranil. Vojáci mise UNPROFOR označili za útočníky bosenské Srby (Hladký 1996: 181). V průběhu konfliktu se objevilo několik iniciativ na mírové řešení bosenského konfliktu, například Cutilheirův plán¹⁶, Vance-Owenův plán¹⁷, který naopak zapříčinil válku mezi bosenskými Chorvaty a Muslimy (Shelton 2005: 128), plán Owen-Stoltenberg¹⁸ nebo plán tzv. kontaktní skupiny pro Bosnu a Hercegovinu¹⁹ složené z USA, Ruska, Německa, Francie a Velké Británie z července roku 1994, ale žádný z těchto plánů nebyl přijat všemi stranami konfliktu.

¹⁴ Ve zprávě se uvádí, že „Bosensko-srbská armáda, která ignorovala usnesení a výzvy RB OSN a paralyzovala jednotky UNPROFOR, oprávněně usoudila, že se nemusí obávat leteckých útoků, bez větších problémů srebrenickou bezpečnou zónu obsadila a během 48 hodin z ní začala odvážet obyvatelstvo. Zatímco velení vyjednávalo s představiteli mezinárodního společenství, bosensko-srbští vojáci v rozmezí několika málo dní popravila a pohřbili tisíce mužů a chlapců“ (United Nations „The Fall of Srebrenica“).

¹⁵ Při 26letém výročí srebrenického masakru v roce 2021 bylo pohřbeno 19 nově identifikovaných obětí tohoto masakru (DW 2021).

¹⁶ Tento plán navrhoval zachovat BaH v dosavadních hranicích pod podmínkou, že se tu vytvoří samosprávné celky (kantony) založené nejen na etnickém, ale i ekonomickém a funkčním principu. Muslimské a chorvatské části území měly podle tohoto plánu činit 56,28 % území BaH, zatímco srbská část území by byla 43,72 %. Jednotlivé strany s plánem původně souhlasily, ale nakonec mezi nimi začali spory, a tak tento plán nebyl uskutečněn (Hladký 2005: 266-267).

¹⁷ Podle tohoto plánu měla být země rozdělena na deset samosprávných celků (kantonů) na základě etnického stavu před vypuknutím konfliktu. Tři kantony by spravovaly Srbové, tři Chorvaté, tři Muslimové a Sarajevo mělo být ve společné správě všech tří národnostních komunit. BaH měla být navenek zachována jako integrální stát. Plán odmítli Srbové s poukazem na to, že by srbské oblasti byly od sebe vzájemně izolovány (Veselý 2020: 256).

¹⁸ Tento plán navrhoval ustavení velmi volného Svazu bosenských republik, Sarajevo mělo být na určitou dobu dáno pod správu OSN a Mostar spolu s muslimskými enklávami ve východní BaH svěřen orgánům EU. Plán zároveň počítal s vytvořením systému důmyslných koridorů, například centrální bosenské (muslimské) republiky měly zajistit přístup k moři i k řece Sávě a také spojení s východobosenskými muslimskými enklávami kolem Goražde, Srebrenice a Žepy a se západobosenskou muslimskou enklávou v okolí Bihače (Šesták et al. 2001: 634).

¹⁹ Základem tohoto plánu bylo rozdělit Bosnu podle etnického klíče v poměru 51 % území pro bosňácko-chorvatskou federaci a 49 % území pro politický útvar bosenských Srbů. Srbové však v té době drželi již téměř 70 % území BaH a řadu oblastí by tedy museli opustit. Bosňáci a Chorvaty s plánem kontaktní skupiny souhlasili. Srbové jej sice přímo neodmítli, ale vyzvali k dalším jednáním, protože území, které by získaly bylo z ekonomického hlediska bezcenné, a naopak většina průmyslových kapacit BaH se nacházela na území bosňácko-chorvatské federace (Hladký 2005: 285).

Daytonské dohody²⁰ (21. listopad 1995) byly parafovány na americké letecké základně v Daytonu, ve státě Ohio v USA, prezidenty Bosny a Hercegoviny, Chorvatska a Srbska tedy Alijem Izetbegovičem, Franjo Tudjmanem a Slobodanem Miloševićem (Veselý 2020: 52-53). Závěrečný text smlouvy o ukončení války a nastolení míru v BaH byl podepsán v Paříži 14. prosince 1995 a tím byl oficiálně ukončen nejkrvavější konflikt v Evropě po skončení druhé světové války. (Tejchman 2017: 352) V průběhu bosenské války zahynulo přibližně 100 000 lidí, většina z nich skonala v létě roku 1992 kvůli násilí páchaném paramilitárními jednotkami nebo během obléhání měst Sarajeva a Bihače. V konfliktu zahynulo přibližně 65 000 bosenských Muslimů, 25 000 bosenských Srbů a 8 000 bosenských Chorvatů (Bloxham, Moses 2010: 523). Ze svých domovů uteklo 2,2 milionu občanů BaH, což je více než polovina předválečné populace (United Nations Common Country Analysis).

2. 2. Paramilitární jednotky během bosenské války

V této podkapitole se autor zaměřuje na definici paramilitárních jednotek, na jednotlivé paramilitární jednotky na všech stranách bosenské války a také na ověření své první výzkumné otázky *Z jakých důvodů byly během bosenské války nasazovány paramilitární jednotky a proč je jejich úloha v tomto konfliktu důležitá?*

Existuje řada definicí paramilitárních jednotek. Kay Waren je popisuje jako „*eskadry smrti složené z bývalých příslušníků armády a policie, které bezrestně fungují a těží z přímé či nepřímé logistické institucionální podpory státu*“ (Waren 2000: 226), Mary Kaldor definuje paramilitární jednotky jako „*autonomní skupiny ozbrojených mužů, kteří se soustředí na konkrétního lídra*“ (Kaldor 2006: 98), zatímco Jasmin Hristov je definuje jako „*ozbrojené skupiny, vytvořené a financované bohatými sektory společnosti, s vojenskou a logistickou podporou neoficiálně poskytovanými státem*“ (Hristov 2014: 4). Podle Xaviera Bougarela během bosenské války prováděly etnické čistky VRS a HVO systematicky, na rozdíl od ArBiH, která k tomuto činu sahala spíše nahodile: „*hlavními vykonavateli etnických čistek jsou příslušníci různých polovojenských formací, policisté a vojáci, pokyn k jejich vykonávání dávají vůdcové států, a jejich prvními oběťmi bývají civilisté. Ony jsou zbraní nacionalistických projektů, kterou si jejich tvůrci chtějí zabezpečit etnickou homogenitu území na která si kladou nárok*“ (Bougarel 2004: 33).

²⁰ Dohody sestávaly z Všeobecné rámcové smlouvy o míru v Bosně a Hercegovině a dvanácti příloh. Spolu s nastolením míru bylo dosaženo dohody, že BaH zůstane jednotným státem sestávajícím z Republiky srbské (49 % území) a muslimsko-chorvatské Federace Bosna a Hercegovina (51 % území). K podpisu došlo 14. prosince 1995 v Paříži. Pro dohled nad dodržováním dohod byly OSN v zemi rozmístěny jednotky IFOR pod velením NATO (Veselý 2020: 53).

Na straně bosenských Srbů působily srbské paramilitární jednotky jako například Arkanovi tygři, (Srbská dobrovolnická garda), Bílí orli nebo Škorpioni, které působili nejenom v bosenském konfliktu, ale například i v chorvatské válce (Üngör 2020: 53). Arkanovi tygři, byli paramilitární jednotkou vedenou Željkiem Raznatovičem. Slobodan Milošević tvrdil, že Arkan vede nezávislou operaci, ovšem například během masakru v Prijedoru v květnu roku 1992 se Arkanovi tygři a jiné bosensko srbské paramilitární jednotky dopouštěli zvěrstev s vědomím JLA (Totten, Bartrop 2008: 18). Samotný Arkan v jednom rozhovoru odmítal myšlenku, že jedná samostatně: „*abychom si rozuměli, tohle nejsou žádné polovojenské bojůvky. Každý člen má především odpovědnost vůči srbskému národu a respektuje parlament a prezidenta*“ (Sell 1999: 25).

Bílí orli společně s JLA vstoupili 13. dubna roku 1992 do města Višegrad. Po odchodu JLA začali Bílí orli s vraždami, krádežemi místních občanů a znásilňováním místních žen (ICTY Milan Lukič Public Judgement). Velitel Bílých orlů Milan Lukič byl v roce 2009 uznán ICTY vinným za vraždu 59 bosensko-muslimských žen, dětí a seniorů 14. června roku 1992 ve Višegradu a také za vraždu nejméně 60 bosenských muslimů 27. června roku 1992. Milan Lukič byl odsouzen na 30 let za zločiny proti lidskosti a válečné zločiny (ICTY Milan Lukič Judgement Summary). Škorpioni v bosenské válce působili především v západní BaH a ke konci konfliktu i ve východní BaH, kde se podíleli na srebrenickém masakru v červenci roku 1995 (Totten, Bartrop 2008: 390). Srbské paramilitární jednotky hráli klíčovou roli při vyhánění bosenských Muslimů a Chorvatů z oblastí, které měli v budoucnu patřit bosenským Srbům (Campbell, Brenner 2002: 290).

Na straně bosenských Chorvatů působili během etnického čištění údolí Lasva v dubnu roku 1993 společně s HVO dvě paramilitární jednotky, první z nich byli tzv. Rytíři, kteří pocházeli z chorvatského Vitezu a druhou z nich byli tzv. Žolíci, jejichž příslušníci nosili na černých uniformách odznaky fašistických ustašovců. V tomto údolí zřídili bosenští Chorvaté internační tábory (Norman 2006: 160). V jednom z těchto táborů příslušníci Žolíků vyšetřovali jednu ženu. Zatímco jí hlavní vyšetřovatel Goran Jelisič kladl otázky, tak jeho zástupce Miroslav Bralo ji během výslechu opakovaně znásilnil (ICTY Miroslav Bralo Indictment). Žolíci se 16. dubna roku 1993 podíleli společně s HVO na útoku na město Ahmići, ve kterém následně docházelo k etnickým čistkám vůči místním bosenským Muslimům, k jejich vraždění, zapalování jejich domů a také k vyhánění z jejich domovů (ICTY Miroslav Bralo Judgement Summary).

Do roku 1993 se na obraně obléhaného Sarajeva významnou částí podíleli paramilitární jednotky bosenských Muslimů jako Zelené barety, Černé labutě a Vlastenecká liga (Colás, Mabee 2010: 178). V průběhu roku 1992 byla z Vlastenecké ligy a jednotek bosenské Teritoriální obrany vytvořena ArBiH (Šmíd, Vaňura 2007: 92-94). Další paramilitární jednotkou u bosenských Muslimů byli tzv. bosenští mudžahedíni (El Mudžahid). Tato jednotka byla vytvořena ve druhé polovině roku 1992 a byla složena z muslimů pocházejících ze zahraničí, především ze severní Afriky, Blízkého východu a Středního východu, aby pomohly bosenským Muslimům v boji proti bosenským Srbům. 8. června roku 1993 poblíž obce Maline zavraždila jednotka bosenských mudžahedínů 23 bosenských Chorvatů a jednu ženu s páskou Červeného kříže (ICTY Judgement Summary Enver Hadžihasanovič). Paramilitární jednotky byly nasazeny po celou dobu války. Strach z těchto jednotek často stačil k tomu, aby vyděsil lidi z jejich měst a vesnic, protože příběhy o spáchaných zverstvech se šířily velmi rychle (Carmichael 2015: 157).

V této podkapitole se autor zaměřil na činnost paramilitárních jednotek všech bojujících stran během bosenského konfliktu. Také si zodpověděl svou první stanovenou výzkumnou otázku *Z jakých důvodů byly během bosenské války nasazovány paramilitární jednotky a proč je jejich úloha v tomto konfliktu důležitá?* Paramilitární jednotky byly nasazovány, aby šířili strach a paniku mezi nepřátelským civilním obyvatelstvem. Srbské paramilitární jednotky jako například Arkanovi tygři nebo Bílí orlí se velkou mírou účastnili etnických čistek proti bosenským Muslimům a Chorvatům a měli klíčovou roli ve vyhánění těchto civilistů z jejich domovů. Paramilitární jednotky bosenských Chorvatů jako kupříkladu Žolíci se také podíleli na etnických čistkách, především vůči bosenským Muslimům. Paramilitární jednotky bojující na straně bosenských Muslimů se dopouštěli zabíjení civilistů jako například jednotka El Mudžahid v okolí obce Maline.

2. 3. Důsledky srebrenického masakru

Srebrenický masakr měl dopad na řadu oblastí. Například v oblasti mezinárodního práva, v rámci vyšetřování srebrenického masakru ICTY došlo k rozvoji práva zaměřujícího se na genocidu a způsoby individuální trestní odpovědnosti, jako například odpovědnost velitele (Ryngaert, Schrijver 2015: 220). Nejvýznamnějším důsledkem srebrenického masakru pro OSN bylo to, že masakr společně s rwandskou genocidou posloužil jako příčina pro rozvoj

doktríny Responsibility to Protect²¹ (R2P), která má občany států chránit před genocidou, válečnými zločiny, etnickými čistkami a zločiny proti lidskosti (Ryngaert, Schrijver 2015: 221).

Srebrenický masakr silně ovlivnil také Nizozemsko, jelikož nizozemští příslušníci jednotky UNPROFOR měli za úkol chránit bezpečnou zónu ve Srebrenici. V listopadu roku 1996 pověřila tehdejší nizozemská vláda Nizozemský institut pro válečnou dokumentaci (NIOD), aby prošetřil události pádu Srebrenice 11. července roku 1995 (NIOD Srebrenica). 10 dubna roku 2002 zpráva o Srebrenici předložena vládě a zveřejněna, ve zprávě se uvádí, že nizozemský prapor byl vyslaný na misi s nejasným mandátem, nezískal klíčové informace od kanadských vojáků, které střídali v ochraně srebrenické bezpečné zóny a také bez odpovídajícího výcviku pro tento prapor (NIOD Srebrenica report). V důsledku této zprávy odstoupila tehdejší nizozemská vláda premiéra Wima Koka (CNN 2002).

19. července roku 2019 rozhodl nizozemský Nejvyšší soud, že nizozemský stát nese část viny na srebrenickém masakru. Nizozemsko zažalovaly matky a vdovy po zabitých mužích. Nejvyšší soud určil odpovědnost Nizozemska za masakr na deset procent, protože právě taková je podle soudu šance, že by bosenská muslimská nepadla do rukou bosenských Srbů, kdyby je nizozemské síly ponechaly na své základně. „*Nizozemští vojáci vydáním 350 mužů jednali nezákonně*“ uvedl nejvyšší soud. „*Vzali těmto mužům šanci zůstat mimo dosah bosenských Srbů*“ uvedl (DW 2019). Nizozemská ministryně obrany Kajsa Ollongrenová se během vzpomínkové akce k 27. výročí srebrenického masakru omluvila za selhání při genocidě ve Srebrenici. Ollongrenová uvedla, že „*Nemůžeme vás zbavit utrpení... Ale můžeme se k této věci postavit čelem...Nizozemská vláda jako součást tohoto společenství nese část politické odpovědnosti...Za to se hluboce omlouváme*“ (Reuters 2019). O důležitosti připomínky srebrenického masakru svědčí také rezoluce amerického Sněmovny reprezentantů v roce a Evropského parlamentu přijaté v roce 2015 (US House of Representatives 2015, European Parliament 2015).

²¹ Doktrína R2P byla jednomyslně přijata v roce 2005 na světovém summitu OSN. R2P je složena ze tří pilířů: první pilíř se zaměřuje na odpovědnost státu ochraňovat své vlastní obyvatelstvo před genocidou, válečným zločinem, zločinem proti lidskosti a etnickou čistkou, podle druhého pilíře má širší mezinárodní společenství odpovědnost podporovat jednotlivé státy a pomáhat jim při plnění této odpovědnosti a třetí pilíř stanovuje, že pokud stát zjevně selhává v ochraně svého obyvatelstva, musí mezinárodní společenství být připraveno rozhodně podniknout kolektivní akce v souladu s Chartou OSN (Global Centre for the Responsibility to Protect).

3. Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii

Závěrečná kapitola této bakalářské práce je rozdělena do dvou podkapitol. V první podkapitole se autor věnuje Mezinárodnímu trestnímu tribunálu pro bývalou Jugoslávii, kde se stručně zaměří na činnost tohoto tribunálu. Ve druhé kapitole se autor zaměřuje na reakci ICTY na srebrenický masakr a také se snaží ověřit druhou stanovenou výzkumnou otázku: *K jakým závěrům dospěl Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii v rámci vyšetřování srebrenického masakru?*

3.1. Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii

Před zřízením ICTY existoval v Evropě pouze jeden orgán tohoto typu, a sice Norimberský tribunál, který však vzniknul za podstatně odlišných historických okolností. V době jeho vytvoření už bylo nacistické Německo poraženo, druhá světová válka byla ukončena a vítězné mocnosti se dohodly na ustavení tohoto tribunálu (Válek 2009: 3). Naproti tomu v době příprav založení ICTY ozbrojený konflikt v bývalé Jugoslávii ještě trval, zejména v BaH. Navíc nejvýznamnější účastníci tohoto konfliktu, tj. Chorvatsko a Federativní republika Jugoslávie, byli z důvodu solidarity se svými spojenci v bosenském konfliktu proti zřízení takového mezinárodního trestního tribunálu (Dunoff et al. 2002: 600). Z tohoto důvodu nebylo možné postupovat podle zkušeností s Norimberským tribunálem a zřídit ICTY mezinárodní smlouvou a mezinárodní společenství muselo najít jiné řešení (Válek 2009: 3). Tímto řešením se stala rezoluce RB OSN č. 827 ze 25. května roku 1993, která vytvořila ICTY a Statut ICTY (resolution Security Council UN n. 827).

Tento tribunál se tím stal pomocným orgánem RB OSN ve smyslu čl. 29 Charty OSN. RB OSN totiž může v případech, kdy dojde k „*ohrožení míru, porušení míru nebo útočnému činu*“ ve smyslu čl. 39 Charty OSN, přijímat podle jejího čl. 41 „*opatření nezahrnující užití ozbrojené síly*“. Toto ustanovení obsahuje výčet takových opatření jako například přerušování hospodářských styků, opatření typu stavení mezinárodního trestního tribunálu zde samozřejmě není uvedeno. Čl. 41 Charty OSN do té doby sloužil spíše jako právní základ pro schvalování sankcí OSN, ustavení ICTY formou rezoluce RB OSN podle kapitoly VII Charty OSN proto bylo bezprecedentním krokem (UN Charter 1945). Tento způsob zřízení ICTY také neúspěšně napadl svojí námitkou první obžalovaný před tímto tribunálem, bosenský Srb, Duško Tadić (Válek 2009: 4). ICTY sídlil v nizozemském Haagu, vztahy mezi OSN a hostitelským státem souvisejícím s tímto tribunálem byly upraveny zvláštní sídelní mezinárodní smlouvou sjednanou v roce 1994 (Agreement between the UN and the Kingdom of the Netherlands 1994).

Antonio Cassese, jeden z prvních soudců ICTY a prezident tribunálu v letech 1993 až 1997, vzpomíná na nelehké začátky fungování tribunálu. Cassese uvádí, že v roce 1993, kdy měli první soudci tribunálu složit přísahu tak si dokonce museli vypůjčit taláry z nedaleké školy (Cassese 2004: 585). ICTY neměl k dispozici žádnou vlastní policii, armádu, zpravodajské služby, při zadržování obviněných byl odkázán výhradně na spolupráci států (Majerčík 2006: 371). Zmíněný soudce Cassese tuto situaci označil bonmotem o tom, že ICTY je jako *“obr bez paží a nohou, který potřebuje umělé údy, aby mohl chodit a pracovat”* (Cassese 1998: 13).

První článek Statutu ICTY obecně stanovil pravomoc ICTY *„stíhat osoby odpovědné za vážná porušení mezinárodního humanitárního spáchaná na území bývalé Jugoslávie od roku 1991, v souladu s ustanovením tohoto Statutu“* (Statute ICTY). Ve člancích dva až pět statutu jsou definované čtyři kategorie zločinů podle mezinárodního práva: závažná porušení Ženevských úmluv o ochraně obětí války z roku 1949, porušení zákonů a obyčejů války, genocida a zločiny proti lidskosti (Statute of the ICTY). ICTY má podle článku 6 soudní pravomoc pouze nad fyzickými osobami a podle čl. 8 statutu se jurisdikce ICTY vztahuje na území bývalé SFRJ a na období od 1. ledna 1991 (Statute of the ICTY). Díky tomu se ICTY mohl zabývat také zločiny spáchanými v ozbrojeném konfliktu v Kosovu, přestože se to při jeho ustanovení zřejmě nepředpokládalo (Válek 2009: 5). V důsledku toho se jurisdikce ICTY uplatní nejen na zločiny spáchané v počátečních fázích ozbrojených konfliktů, tedy v Chorvatsku a BaH, ale i na zločiny páchané na sklonku 90. let v Kosovu (Šturma 2002: 81).

Důležitým ustanovením je článek 9 Statutu, který stanovil při konkurenční jurisdikci ICTY a vnitrostátních soudů prioritu ICTY. Článek 10 Statutu pak obsahuje pravidlo *non bis in idem*, které je však formulováno na prioritu ICTY ve dvou podobách (Statute ICTY). Především je naprosto vyloučeno, aby byla osoba souzena před národním soudem za jednání představující porušení mezinárodního humanitárního práva, za které již byla souzena ICTY (Šturma 2002: 81). ICTY se skládal ze senátů, složených 11 nezávislých soudců, volených na čtyřleté funkční období VS ze seznamu vybraného RB OSN. Soudci zasedali ve tříčlenných soudních senátech (Trial Chambers) a pětičlenném odvolacím senátu (Appeals Chamber). Dalším samostatným orgánem Tribunálu byl prokurátor (Prosecutor), jmenovaný RB OSN, který řídil Úřad prokurátora. Posledním orgánem ICTY byla Kancelář (Registry), která zajišťovala administrativní služby pro ICTY (Šturma 2002: 81). Náklady na činnost ICTY byly hrazeny z řádného rozpočtu OSN (Šturma 2002: 81).

Článek 15 Statutu upravuje jednotlivá stádia soudního řízení, tedy od vyšetřování až po odvolání. Článek 18 Statutu popisuje činnost prokurátora, jenž zahajuje vyšetřování na základě informací získaných z jakýchkoli zdrojů, především však od vlád, orgánů OSN nebo od mezivládních a nevládních organizací. Prokurátor má pravomoc vyslýchat podezřelé, oběti a svědky, sbírat důkazy a provádět vyšetřování na obvinění, které přezkoumá a poté potvrdí či zruší soudce příslušného soudního senátu (Šturma 2002: 82). Podle článku 19 Statutu může soudce na návrh prokurátora vydat zatykač a jiná nařízení k zajištění a předvedení osob a pro vedení procesu (Statute ICTY). Článek 21 Statutu zajišťuje obžalovanému právo na spravedlivý a veřejný proces, procesní rovnost, presumpci nevinu a mezinárodně uznávané záruky práv obžalovaného v trestním řízení. V případě potřeby ochrany obětí a svědků může být podle článku 22 Statutu, jejich identita utajena (Statute ICTY).

V ICTY také pracovala několik Čechů a Češek, jako například vyšetřovatel Vladimír Dzuro, který se podílel na zatčení Slavka Dokmanoviče, starosty Vukovaru a prvního zatčeného válečného zločince pro ICTY, soudkyně Ivana Janů nebo zástupkyně obžaloby Úřadu prokuratury ICTY Anna Richterová (Český rozhlas 2019, Paměť národa Ivana Janů, ČT24 2022). ICTY obvinil během své existence 161 osob, z nichž bylo: 91 osob odsouzeno, 18 osob bylo zproštěno viny, u 2 osob soudní procesy stále pokračují, 13 osob bylo předáno národním soudům a u 37 osob byla jejich obvinění stažena nebo obžalovaní zahynuli (ICTY Key Figures of the Cases). Rezolucemi 1503 a 1534 RB OSN byl schválen třífázový plán na ukončení činnosti ICTY. Plán předpokládal dokončení vyšetřování do konce roku 2004, dokončení všech procesů prvního stupně do konce roku 2008 a dokončení veškeré činnosti do roku 2010. První termín se podařilo dodržet, když ICTY ukončil všechna vyšetřování 31. prosince 2004. Ovšem kvůli opožděným zatčením zbývajících uprchlíků, z nichž poslední, Goran Hadžić, byl zatčen až 2011 a také kvůli složitosti některých případů musely být zbývající data revidována, aby byly zajištěny vysoké standardy procesní spravedlnosti (ICTY Completion Strategy).

ICTY také s podporou RB OSN a mezinárodního společenství zřídily v BaH, Srbsku a Chorvatsku specializované mechanismy pro stíhání válečných zločinců a soudních procesů. ICTY poskytoval odborné poradenství v oblastech jako odpovědnost velitelů či ochrany svědků (ICTY Completion Strategy). ICTY ukončil svou činnost k 31. prosinci roku 2017 (ČT24 2017). Po ukončení činnosti ICTY přebírá jeho agendu Mechanismus pro mezinárodní trestní tribunály (MICT). Mechanismus, jenž vytvořila RB OSN rezolucí 1966

v roce 2010 má za cíl pokračovat v „*jurisdikci, právech a povinnostech a základních funkcích*“ ICTY a také zachovat dědictví ICTY (resolution Security Council UN n. 1966).

3.2. Reakce Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii na srebrenický masakr

V této části práce se autor věnuje reakci ICTY na srebrenický masakr. Také se zaměří na ověření své druhé stanovené výzkumné otázky *K jakým závěrům dospěl Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii v rámci vyšetřování srebrenického masakru?*

3.2.1. Soudní proces ICTY s Radislavem Krstičem

Radislav Krstič byl po vyhlášení nezávislosti BaH v dubnu roku 1992 jmenován náčelníkem štábu a zástupcem velitele sboru Drina, jednoho z šesti sborů VRS, pod velením generála Milenka Živanoviče. V této roli se Krstič úzce podílel na útocích bosenských Srbů na bezpečnou oblast OSN Srebrenici v červenci roku 1995, když vojáci VRS pod Krstičovým vedením zavraždili 7000-8000 bosenských mužů a chlapců. 13. července roku 1995 byl Krstič pověřen vedením sboru Drina. Do listopadu roku 1998 žil v Republice srbské a v dubnu roku 1998 byl povýšeni do hodnosti generálmajora. Za zločiny spáchané během srebrenického masakru byl Krstič v roce 1998 obviněn ICTY. V prosinci roku 1998 byl zatčen jednotkami SFOR (Stabilization Force for Bosnia-Herzegovina) a byl přemístěn před ICTY (Totten, Bartrop 2008: 250-251).

Soudní senát ICTY jej obvinil z genocidy, spoluúčasti na genocidě, zločinů proti lidskosti a válečných zločinů. Soudní senát jej 2. srpna 2001 uznal vinným za spáchání genocidy, zločinů proti lidskosti a odsoudil Krstiče na 46 let vězení (ICTY Radislav Krstic Trial Judgement Summary). Odvolací senát uznal Krstiče 19. dubna 2004 vinným za napomáhání ke genocidě, zločiny proti lidskosti a porušování zákonů ovšem snížil mu trest na 36 let odnětí svobody (ICTY Radislav Krstic Appeals Chamber Judgement Summary). Tento proces byl také důležitý kvůli tomu, že soudní senát a posléze i odvolací senát ICTY uvedli, že srebrenický masakr byl genocidou (ICTY Radislav Krstič Case Information Sheet). V roce 2004 byl umístěn do vězení do Velké Británie, v roce 2014 byl přemístěn do vězení v Polsku (ICTY Radislav Krstic Case Information Sheet).

3.2.2. Soudní proces ICTY s Radovanem Karadžičem

Radovan Karadžič vystudoval medicínu na univerzitě v Sarajevu a stal se psychologem a psychiatrem. V roce 1990 pomohl založit Srbskou demokratickou stranu a stal se jejím prvním předsedou v BaH (Britannica Radovan Karadzic). V důsledku bosenského vyhlášení nezávislosti od SFRJ, deklaroval Karadžič vytvoření Republiky srbské, které byl v letech 1992 až 1995 prezidentem. S podporou srbského prezidenta Slobodana Miloševiče zahájil operaci s cílem ovládnutí zbývajících oblastí BaH a vyhnání jejich ne srbských obyvatel. 25. července a poté 16. listopadu roku 1995 jej ICTY obvinil z genocidy a zločinů proti lidskosti (Britannica Radovan Karadzic). Jako příklady lze uvést odpovědnost za zabití 68 lidí během ostřelování na tržišti Markale 5. února roku 1994, využití 248 příslušníků mírových misí OSN jako lidských štítů a především za vraždu 7 až 8 tisíc bosenských mužů a chlapců ve Srebrenici (Kaplan M. 2016: 54-55).

Karadžič byl 21. července roku 2008 zatčen a přemístěn do Haagu. Soudní senát zahájil jeho případ 26. října 2009. Soudní senát jej 24. března roku 2016 uznal vinným z genocidy, zločinů proti lidskosti a porušení zákonů nebo válečných zvyků jednotkami VRS během bosenské války a byl odsouzen na 40 let odnětí svobody. Karadžič byl odsouzen za genocidu v oblasti Srebrenice v roce 1995, ovšem byl zproštěn obvinění z genocidy v jiných oblastech BaH v roce 1992. Karadžič i obžaloba se odvolali. (ICTY Radovan Karadžić Case Information Sheet). Kvůli ukončení činnosti ICTY byl jeho případ předán MICT. 20. března roku 2019 MICT byl Karadžič uznán vinným za genocidu, zločiny proti lidskosti a porušení zákonů nebo válečných zvyků a zpřísnil mu jeho verdikt na doživotí (MICT Radovan Karadžić Appeal Judgement Summary).

3.2.3. Soudní proces ICTY s Ratkem Mladičem

Ratko Mladič byl vojákem JLA (absolvoval střední vojenskou školu a bělehradskou vojenskou akademii a poté nastoupil k tankové jednotce v Makedonii. Jako důstojník působil v Kosovu a v roce 1990 byl převelen do chorvatského Kninu (ČT24 2011). V květnu roku 1992 se ujal vedení druhého vojenského obvodu v Sarajevě. Jen několik dní poté po příjezdu byl jmenován velitelem VRS. Mladič hrál klíčovou roli v bosenské válce během, které jednotky VRS ostřelovali dělostřelectvem, minomety apod. občany. V březnu roku 1995 nařídil prezident Republiky srbské Radovan Karadžič, že VRS mají „vytvořit pro obyvatele Srebrenice nesnesitelnou situaci naprosté nejistoty bez naděje na další přežití nebo život“ (Britannica Ratko Mladič).

Mladič byl obviněn ICTY 25. července roku 1995 z genocidy, zločinů proti lidskosti a porušení zákonů a válečných zvyků, jako příklady lze uvést ničení kulturních památek, především mešit, detenci tisíců bosenských Muslimů a Chorvatů do věznic jako Manjača, Omarska nebo Trnopolje, šíření teroru a ostřelování obléhaného Sarajeva od 12. května roku 1992 do října roku 1995 a především organizaci zabití sedmi až osmi tisíců mužů ve Srebrenici (Ratko Mladič ICTY Case Information Sheet). Byl zatčen 26. května roku 2011 a převezen do Haagu. Soudní senát ICTY s ním zahájil jednání 16. května roku 2012. Soudní senát ICTY jej 22. listopadu roku 2017 uznal vinným z genocidy, zločinů proti lidskosti a porušení zákonů a válečných zvyků na doživotí (ICTY Trial Judgement Summary Ratko Mladič). Proti tomuto rozsudku se Mladič kvůli ukončení činnosti ICTY obrátil na MICT. Odvolací senát MICT uznal 8. června roku 2021 Mladiče vinným za genocidu, zločiny proti lidskosti a porušení zákonů a válečných zvyků a potvrdil doživotní trest (MICT Ratko Mladić Case Information Sheet).

3.2.4. Soudní proces ICTY s Draženem Erdemovičem

Dražen Erdemovič byl bosenský Chorvat, který nejprve vstoupil do ArBiH, kde kvůli sporu o přiděl jídla dezertoval k jednotkám HVO, kde byl ovšem zatčen za ilegální aktivity. Erdemovičovi se podařilo utéct a přihlásil se do VRS. Erdemovič byl přidělen do 10. sabotážního oddílu VRS. Tato jednotka se v červenci roku 1995 nacházela na farmě Pilica, severně od města Srebrenice odkud přijížděli autobusy naplněné bosenskými Muslimy. Erdemovičova jednotka je odváděla ve skupinách po deseti a postupně popravovala. Na konci tohoto zabíjení bylo zavražděno přibližně 1200 bosenských Muslimů (Totten, Bartrop 2008: 133). Erdemovič byl 30. března roku 1996 vydán Svazovou republikou Jugoslávie (SRJ) před ICTY. Erdemovič byl obviněn ze zločinů proti lidskosti a z porušení zákonů a válečných zvyků. Erdemovič během soudního procesu přiznal, že zabil přibližně 70 lidí.

Erdemovič se při soudním slyšení 31. května roku 1996 přiznal k obvinění z vraždy jako zločinu proti lidskosti, ale zároveň dodal, že by byl zabit, kdyby se odmítl zúčastnit zabíjení zajatců. Soudní senát uznal Erdemoviče 29. listopadu roku 1996 vinným za zločiny proti lidskosti a odsoudil jej k deseti letům vězení (ICTY Drazen Erdemovic Trial Chamber Judgement Summary). 14. dubna roku 1997 podal právní zástupce Erdemoviče odvolání k odvolacímu senátu, kde žádal, aby Erdemovič byl buď uznán vinným podle obžaloby, ale zproštěn výkonu trestu s odůvodněním, že trestné činy spáchal pod nátlakem a bez možnosti volby nebo aby byly u Erdemoviče zohledněny polehčující okolnosti a byl mu výrazně zkrácen trest. Odvolací senát 7. října 1997 zamítl návrh, aby byl Erdemovič zproštěn viny, ale zároveň konstatoval, že o Erdemovičově prohlášení o vině nebylo řádně informováno, a proto vrátil

soudní případ jinému Soudnímu senátu (ICTY Drazen Erdemovic Appeals Chamber Judgement Summary). Soudní senát jej 5. března roku 1998 uznal vinným za porušení zákonů a válečných zvyků a odsoudil jej na pět let vězení (ICTY Drazen Erdemovic Trial Chamber Judgement Summary). 26. srpna roku 1998 byl Erdemovič převezen do Norska k výkonu trestu a 13. srpna roku 1999 byl předčasně propuštěn (ICTY Drazen Erdemovic Case Information Sheet). Erdemovič byl prvním z obviněných, který se před ICTY přiznal k údajným zločinům a prvním proti, kterému vynesl ICTY rozsudek (Totten, Bartrop 2008: 133).

3.2.5. Soudní proces ICTY s Draganem Obrenovičem

Dragan Obrenovic byl od prosince roku 1992 do listopadu roku 1996 náčelník generálního štábu a zástupce velitele 1. pěší brigády Zvornik VRS a od 8. srpna roku 1995 do 15. září roku 1995 velitelem pěší brigády Zvornik. Obrenovič byl zatčen 15. dubna roku 2001 jednotkami SFOR a byl přemístěn do Haagu. Byl obviněn ze spoluúčasti na genocidě, zločinech proti lidskosti a porušení práva a válečných zvyků, mimo jiné byl obviněn z mučení a vraždy skupiny žen a mužů v obci Tišća, nacházející se 30 kilometrů západně od Srebrenice. 23. května roku 2003 uzavřel dohodu o vině a trestu s prokuraturou ICTY. Přiznal se k obvinění ze zločinů proti lidskosti a také slíbil pravdivé svědectví výměnou za snížený trest (ICTY Dragan Obrenović Case Information Sheet). 10. prosince roku 2003 byl Obrenovič soudním senátem uznán vinným a odsouzen na 17 let odnětí svobody (ICTY Dragan Obrenović Trial Chamber Summer Judgement). 18. června roku 2004 byl přemístěn do Norska k odpykání zbytku jeho trestu a 21. září roku 2011 byl předčasně propuštěn (ICTY Dragan Obrenović Case Information Sheet).

3.2.6. Soudní proces ICTY s Momirem Nikoličem

Momir Nikolič byl od července roku 1995 až do konce bosenské války asistentem velitele pro bezpečnost a zpravodajství brigády Bratunac VRS. Nikolič byl zatčen 1. dubna roku 2002 jednotkou SFOR a 2. dubna roku 2002 převezen do Haagu. Byl obviněn z genocidy, zločinů proti lidskosti a porušení práva a válečných zvyků, podle obvinění terorizoval muslimské civilisty ve Srebrenici a Potočari a také násilně převáděl bosenské muslimy ze Srebrenice (ICTY Momir Nikolić Case Information Sheet). Soudní senát Nikoliče uznal vinným a odsoudil na 27 let odnětí svobody (ICTY Momir Nikolić Trial Chamber Judgement Summary). 30. prosince roku 2003 podal Nikolič odvolání proti rozsudku a 8. března roku 2006 mu odvolací senát snížil trest na 20 let odnětí svobody, protože uznal řadu Nikoličových připomínek k projednání jeho soudního případu soudním senátem (ICTY Momir Nikolić Appeals Chamber Judgement Summary). 11. dubna roku 2007 byl Nikolič převezen do Finska

k výkonu trestu a 1. července roku 2014 byl předčasně propuštěn (ICTY Momir Nikolić Case Information Sheet).

3.2.7. Soudní proces ICTY s Miloradem Trbičem

Milorad Trbič byl kapitánem a asistentem Draga Nikoliće, náčelníka šéfa bezpečnosti brigády Zvornik VRS, která operovala ve východní BaH. Trbič se vydal ICTY 7. dubna roku 2005 a ve stejný den byl přemístěn do Haagu. Byl obviněn z genocidy, spiknutí ke spáchání genocidy, zločinů proti lidskosti a porušení práva a válečných zvyků, konkrétně například z rozsáhlého a systematického vraždění muslimských mužů ve Srebrenici. 4. května roku 2006 podala prokuratura návrh na postoupení případu soudním orgánům BaH a 27. dubna roku 2007 nařídila referenční komise ICTY, aby byl případ postoupen soudním orgánům BaH. Trbič byl 11. června roku 2007 převezen do BaH. 16. října roku 2009 ho soud BaH odsoudil k 30 letům vězení a 21. října roku 2010 mu odvolací senát soudu BaH potvrdil rozsudek 30 let vězení (ICTY Milorad Trbić Case Information Sheet).

3.2.8. Soudní proces ICTY se Zdravkem Tolimirem

Zdravko Tolimir byl asistent velitele pro zpravodajství a bezpečnost hlavního štábu VRS. Tolimir byl zatčen 31. května roku 2007 a 1. června roku 2007 převezen do Haagu. Byl obviněn z genocidy, spiknutí ke spáchání genocidy, zločinů proti lidskosti a porušení práva a válečných zvyků, například z koordinace a řízení srebrenického masakru (ICTY Zdravko Tolimir Case Information Sheet). Soudní senát jej 12. prosince roku 2012 uznal vinným a odsoudil k doživotnímu trestu (ICTY Zdravko Tolimir Trial Chamber Judgement Summary). Tolimir se odvolal a odvolací senát s ním 12. listopadu zahájil řízení. Odvolací senát jej 8. dubna roku 2015 uznal vinným a potvrdil doživotní trest (ICTY Zdravko Tolimir Appeals Chamber Judgement).

3.2.9. Soudní proces ICTY s Vujadinem Popovičem et al.

Vujadin Popovič byl podplukovník a náčelník bezpečnosti sboru Drina VRS. Popovič se vydal ICTY 14. dubna roku 2005 a ve stejný den byl převezen do Haagu. Byl obviněn z genocidy, zločinů proti lidskosti a porušení práva a válečných zvyků. 10. června roku 2010 ho soudní senát uznal vinným a uložil mu doživotní trest. Popovič se odvolal a 30. ledna roku 2015 ho odvolací soud uznal vinným a potvrdil mu doživotní trest. Doživotní trest si od 24. srpna roku 2015 odpykává v Německu. Ljubiša Beara byl plukovník a náčelník bezpečnosti hlavního štábu VRS. Beara se 9. října roku 2004 vydal ICTY a další den byl přemístěn do ICTY. Beara byl obviněn z genocidy, zločinů proti lidskosti a porušení práva a válečných zvyků. Soudní senát jej 10. června roku 2010 uznal vinným a odsoudil jej na doživotí. Odvolací senát

ho 30. ledna roku 2015 uznal vinným a potvrdil mu trest doživotí, který si odpykává od 8. října roku 2015 v Německu (ICTY Popovic et al. Case Information Sheet).

Drago Nikolič byl poručík, který sloužil jako náčelník bezpečnosti brigády Zvornik VRS. Drago Nikolič se ICTY vydal 15. března roku 2005 a o dva dny později byl převezen do ICTY. Byl obviněn ze spiknutí ke spáchání genocidy, zločiny proti lidskosti a porušení práva a válečných zvyků. Soudní senát ICTY jej 10. června roku 2010 uznal vinným za zločiny proti lidskosti a porušení práva a válečných zvyků a odsoudil ho k 35 letům vězení. Odvolací senát ho 30. ledna roku 2015 uznal vinným a potvrdil původní verdikt. Radivoje Miletič byl náčelník operací a výcviku hlavního štábu VRS. Miletič se 24. února roku 2005 vydal ICTY a o čtyři dny později byl umístěn do ICTY. Byl obviněn z genocidy, spiknutí ke spáchání genocidy, zločinů proti lidskosti a porušení práva a válečných zvyků. Soudní senát ho 10. června roku 2010 uznal vinným za zločiny proti lidskosti a odsoudil na 19 let odnětí svobody. Odvolací senát 30. ledna roku 2015 potvrdil, že Miletič je vinný a potvrdil mu jeho trest. 4. dubna roku 2018 byl přemístěn do Finska k výkonu trestu.

Vinko Pandurevič byl podplukovník a velitel brigády Zvornik sboru Drina VRS. Pandurevič se vzdal ICTY 23. března roku 2005 a ve stejný den byl přemístěn do ICTY. Byl obviněn z genocidy, spiknutí za účelem genocidy, zločinů proti lidskosti a porušení práva a válečných zvyků. Soudní senát ho 10. června roku 2010 uznal vinným za zločiny proti lidskosti, porušení práva a válečných zvyků a uložil mu trest 13 let odnětí svobody. Odvolací senát 30. ledna roku 2015 stvrdil, že Pandurevič je vinný a také souhlasil s trestem soudního senátu (ICTY Popovic et al. Case Information Sheet). Ljubomir Borovčanin byl zástupce velitele speciální policejní brigády ministerstva vnitra RS. Borovčanin se vzdal ICTY 1. dubna roku 2005 a ve stejný den byl přemístěn do ICTY. Byl obviněn z genocidy, spiknutí za účelem genocidy, zločinů proti lidskosti a porušení zákonů a válečných zvyků. Soudní senát jej 10. června roku 2010 uznal vinným za zločiny proti lidskosti a porušení práva a válečných zvyků a uložil mu trest 17 let odnětí svobody. Borovčanin se neodvolal a 10. října roku 2010 byl převezen k výkonu trestu do Dánska. 1. srpna roku 2016 byl předčasně propuštěn.

Milan Gvero byl zástupce velitele pro morální, právní a náboženské záležitosti hlavního štábu VRS. Gvero se 24. února roku 2005 vydal ICTY a ve stejný den byl přemístěn do ICTY. Gvero byl obviněn ze zločinů proti lidskosti a porušení práva a válečných zvyků. Soudní senát uznal 10. června roku 2010 Gvera vinným za zločiny proti lidskosti a odsoudil ho k pěti letům odnětí svobody. Gvero nepodal odvolání a 28. června roku 2010 byl předčasně propuštěn.

Soudní senát také zjistil, že podle směrnice vydané Radovanem Karadžičem v březnu roku 1995, vytvořil Karadžič plán útoku proti bezpečným zónám OSN, aby donutil bosenské Muslimy odejít z bezpečné oblasti Srebrenice a Žepa a úkolem sboru Drina VRS bylo vytvořit „nesnesitelnou situaci nejistoty bez naděje na další přežití nebo život pro obyvatele Srebrenice a Žepy“ (ICTY Popovic et al. Case Information Sheet).

V této kapitole se autor soustředil na reakci ICTY na srebrenický masakr. Zároveň si zodpověděl svou druhou stanovenou výzkumnou otázku *K jakým závěrům dospěl Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii v rámci vyšetřování srebrenického masakru?* ICTY v souvislosti se srebrenickým masakrem odsoudil 15 osob, z nichž Karadžič, Mladič, Tolimir, Beara a Popovič byli odsouzeni na doživotí, Krstič byl odsouzen na 36 let odnětí svobody, Erdemovič dostal pětiletý trest odnětí svobody, Obrenovič byl odsouzen na 17 let odnětí svobody, Momir Nikolič byl odsouzen na 20 let odnětí svobody, Trbič byl postoupen bosenskými soudními orgány, které ho odsoudili na 30 let vězení. Drago Nikolič byl odsouzen na 35 let vězení, Miletič byl odsouzen na 19 let odnětí svobody, Pandurevič dostal trest 13 let odnětí svobody, Borovčanin dostal trest 17 let odnětí svobody, Gvero byl odsouzen k pěti letům odnětí svobody. Soudní senát také zjistil, že podle směrnice vydané Radovanem Karadžičem měli jednotky sboru Drina VRS za úkol vyhnat bosenské Muslimy z bezpečných zón OSN Srebrenice a Žepy.

3.3. Důsledky činnosti ICTY

ICTY se povedlo během její 24leté existence řada úspěchů. Ze schématu ICTY vycházel z velké části Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu a zpočátku s ním měl společného jak prokurátora, tak odvolací senát (Schabas 2006: 4). ICTY také zřídil účinný program na ochranu obětí a svědků a také vytvořil soudní databázi veškeré své judikatury. Schéma a technické vybavení bylo také vzorem pro Mezinárodní trestní soud a Zvláštní soud pro Sierru Leonu (ICTY Achievements). ICTY také rozšířil judikaturu týkající se válečných zločinů, zločinů proti lidskosti a genocidě, například v soudním případě s příslušníkem HVO Anto Furundžijem konstatoval soudní senát ICTY, že „znásilnění může také představovat vážné porušení Ženevských konvencí, porušení zákonů a válečných zvyků nebo akt genocidy, pokud jsou splněny požadované prvky a může být podle toho stíháno“ (ICTY Anto Furundžija Trial Judgement) nebo v soudním procesu se příslušníkem VRS Stanislavem Galičem ve kterém soudní senát ICTY konstatoval, že „násilné činy úmyslně namířené proti civilnímu obyvatelstvu s primárním účelem šíření teroru představují porušení zákonů a válečných zvyklostí“ (ICTY Stanislav Galič Trial Judgement).

Na druhé straně se ICTY také potýkal s řadou neúspěchů a kontroverzí. Například podle bývalé hlavní žalobkyně ICTY v letech 1997 až 2007 Carly del Ponte USA nechtěly, aby ICTY zkoumal válečné zločiny páchané Kosovskou osvobozenou armádou (UÇK), podle Ponte jí tehdejší ministryně zahraničí Madeleine Albrightová, sdělila, aby zpomalila vyšetřování bývalého velitele UÇK Ramushe Haradinaje (Spiegel 2021). ICTY byl také v některých soudních případech kritizován za příliš nízké rozsudky, jako v soudním případě s bývalým plukovníkem JNA Veselinem Šljivančaninem, který byl obviněn z vedení vukovarského masakru. Šljivančaninemu snížil odvolací senát ICTY trest ze 17 na 10 let odnětí svobody (Balkan Insight 2010). Podle průzkumu bělehradského Centra pro lidská práva z roku 2011 se 66 % lidí v Srbsku domnívalo, že ICTY není nutný a že by bylo lepší, kdyby se těmito zločiny zabývaly vnitrostátní soudy, téměř 40 % Srbů věřilo, že účelem procesů bylo obvinít Srby a 73 % Srbů si myslelo, že ICTY byl zaujatý. Ve stejném průzkumu se 30 % Chorvatů domnívalo, že ICTY byl zaujatý a 27 % Chorvatů věřilo, že obvinění ICTY byla vznesena pouze proti Chorvatům (Balkan Insight 2017).

Závěr

Genocidy jsou jedním z nejhorších zločinů, ke kterým v průběhu dějin došlo, jako například ke genocidě v tehdejšímu Kongu v letech 1885 až 1908 páchaném belgickými kolonizátory, k holokaustu spáchaném nacistickým Německem během druhé světové války nebo ke rwandské genocidě provedené v roce 1994. Během genocid dochází kromě zabíjení také k násilí, ničení kulturních památek dané skupiny a vyhánění obyvatel z jejich domovů. O tom, že ke genocidě dochází i v současnosti lze uvést na příkladě genocidy Čínské lidové republiky (ČLR) vůči muslimským Ujgurům, jejich věznění v internačních táborech, mučením nebo dokonce nucenou sterilizací žen.

Tématem bakalářské práce byla reakce Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii na srebrenický masakr. Primárním cílem této práce byla analýza kroků ICTY vůči hlavním pachatelům srebrenického masakru a zodpovězení stanovených výzkumných otázek. První kapitola se zaměřila na autora pojmu genocida Raphaela Lemkina, na Úmluvu o genocidě a její definici genocidy a také na definování genocidy ostatními odborníky. Dále se také kapitola věnovala klasifikaci a důsledkům genocid, počtem obětí zmíněných genocid a jejím vlivu na mezinárodní organizaci jako například na OSN.

Druhá kapitola se v první části zabývala bosenskou válkou, jejím krvavým průběhem, proměnami spojenečtví bosenských Chorvatů a Muslimů, obléháním hlavního města BaH Sarajeva a také reakcí mezinárodních organizací jako OSN nebo NATO na tento konflikt. Ve druhé části se práce zaměřila na působení paramilitárních jednotek během bosenské války, této části práce se autor zaměřil na paramilitární jednotky na všech stranách konfliktu, například na straně bosenských Srbů se jednalo o Arkanovi tygry, Bílé orly nebo Škorpioni, u bosenských Muslimů se to týkalo Zelených baretů, Černých labutí nebo Vlastenecké ligy a u bosenských Chorvatů se jednalo o jednotky Žolíků a Rytířů. V této části práce byla také ověřena první výzkumná otázka: *Z jakých důvodů byly během bosenské války nasazovány paramilitární jednotky a proč je jejich úloha v tomto konfliktu důležitá?*

Třetí, závěrečná kapitola se zaměřila na ICTY a její reakci na srebrenický masakr. V první části se zaměřila na samotný ICTY, jeho vznik, pravomoci a fungování. Ve druhé části kapitoly se práce zaměřila na reakci ICTY na srebrenický masakr, postupně se zaměřuje na jednotlivé soudní procesy ICTY s jednotlivými obviněnými a také na zodpovězení druhé stanovené výzkumné otázky: *K jakým závěrům dospěl Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii v rámci vyšetřování srebrenického masakru?* Ve třetí části této kapitoly se práce zabývala důsledky ICTY pro mezinárodní dění. Autor se domnívá, že použitá literatura byla

vhodně zvolena, velmi důležitým zdrojem byly webové stránky ICTY, ze kterých autor čerpal informace především ke třetí kapitole. Autor práce ovšem zároveň uznává, že v práci mohl využít více zahraničních ale i tuzemských zdrojů.

Seznam použitých zdrojů

Prameny

European Parliament. (2015, 9. července). *Resolution on the Srebrenica commemoration*.

Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2015-0276_EN.html

ICTY. (1997, 7. října). *Drazen Erdemovic Appeals Chamber Judgement Summary*. Dostupné

z: https://www.icty.org/x/cases/erdemovic/acjug/en/971007_Erdemovic_summary_en.pdf

ICTY. (1998, 10. prosince). *Anto Furundžija Trial Judgement*. Dostupné z:

<https://www.icty.org/x/cases/furundzija/tjug/en/fur-tj981210e.pdf>

ICTY. (1998, 5. března). *Drazen Erdemovic Trial Judgement Summary*. Dostupné z:

https://www.icty.org/x/cases/erdemovic/tjug/en/980305_Erdemovic_summary_en.pdf

ICTY. (2003, 10. prosince). *Dragan Obranović Trial Chamber Judgement Summary*.

Dostupné z:

https://www.icty.org/x/cases/obrenovic/tjug/en/031210_Obrenovi_summary_en.pdf

ICTY. (2003, 2. prosince). *Momir Nikolić Trial Chamber Judgement Summary*. Dostupné z:

https://www.icty.org/x/cases/nikolic/tjug/en/031202_Nikoli_Momir_summary_en.pdf

ICTY. (2003, 5. prosince). *Stanislav Galić Trial Judgement and Opinion*. Dostupné z:

<https://www.icty.org/x/cases/galic/tjug/en/gal-tj031205e.pdf>

ICTY. (2004, 13. října). *Indictment against Miroslav Bralo Made Public*. Dostupné z:

<https://www.icty.org/en/press/indictment-against-miroslav-bralo-made-public>

ICTY. (2004, 19. dubna). *Appeals Chamber Judgement in the Case The Prosecutor v.*

Radislav Krstić. Dostupné z:

https://www.icty.org/x/cases/krstic/acjug/en/040419_Krsti_summary_en.pdf

ICTY. (2006, 15. března). *Judgement Summary Enver Hadžihasanović and Amri Kubura*.

Dostupné z:

https://www.icty.org/x/cases/hadzihasanovic_kubura/tjug/en/060315_Hadzihasanovic_Kubura_summary_en.pdf

ICTY. (2006, 8. března). *Momir Nikolić Appeals Chamber Judgement Summary*. Dostupné z:

https://www.icty.org/x/cases/nikolic/acjug/en/060308_Nikolic_Momir_summary_en.pdf

ICTY. (2007, 2. dubna). *Miroslav Bralo Judgement Summary*. Dostupné z: https://www.icty.org/x/cases/bralo/acjug/en/070402_Bralo_summary_en.pdf

ICTY. (2009, 20. července). *Judgement Summary for Milan Lukič and Sredoje Lukič*. Dostupné z: https://www.icty.org/x/cases/milan_lukic_sredoje_lukic/tjug/en/090720_judg_summary_en.pdf

ICTY. (2009, 20. července). *Public Judgement Prosecutor v. Milan Lukič and Sredoje Lukič*. Dostupné z: https://www.icty.org/x/cases/milan_lukic_sredoje_lukic/tjug/en/090720_j.pdf

ICTY. (2012, 12. prosince). *Zdravko Tolimir Trial Chamber Judgement Summary*. Dostupné z: https://www.icty.org/x/cases/tolimir/tjug/en/121212_summary.pdf

ICTY. (2013, 11. července). *Radovan Karadžić Judgement Summary*. Dostupné z: https://www.icty.org/x/cases/karadzic/acjug/en/130711_judgement_summary_rule98bis.pdf

ICTY. (2015, 8. dubna). *Zdravko Tolimir Appeals Chamber Judgement*. Dostupné z: https://www.icty.org/x/cases/tolimir/acjug/en/150408_judgement.pdf

ICTY. (2017, 22. listopadu). *Ratko Mladić Trial Chamber Judgement Summary*. Dostupné z: <https://www.icty.org/x/cases/mladic/tjug/en/171122-summary-en.pdf>

ICTY. (2017, 22. října). *Ratko Mladić Judgement Summary*. Dostupné z: <https://www.icty.org/x/cases/mladic/tjug/en/171122-summary-en.pdf>

ICTY. (29. listopadu, 1996). *Drazen Erdemovic Trial Chamber Judgement Summary*. Dostupné z: https://www.icty.org/x/cases/erdemovic/tjug/en/961129_Erdemovic_summary_en.pdf

ICTY. *About the ICTY*. Dostupné z: <https://www.icty.org/en/about>

ICTY. *Achievements*. Dostupné z: <https://www.icty.org/en/about/tribunal/achievements>

ICTY. *Bridging the Gap in Srebrenica, Bosnia and Herzegovina*. Dostupné z: <https://www.icty.org/en/outreach/bridging-the-gap-with-local-communities/srebrenica>

ICTY. *Completion Strategy*. Dostupné z: <https://www.icty.org/en/about/tribunal/completion-strategy>

ICTY. *Dragan Obranović Case Information Sheet*. Dostupné z: https://www.icty.org/x/cases/obrenovic/cis/en/cis_obrenovic_en.pdf

ICTY. *Drazen Erdemovic Case Information Sheet*. Dostupné z:

https://www.icty.org/x/cases/erdemovic/cis/en/cis_erdemovic_en.pdf

ICTY. Key Figures of the Cases. Dostupné z: <https://www.icty.org/en/cases/key-figures-cases>

ICTY. *Miroslav Trbić Case Information Sheet*. Dostupné z:

https://www.icty.org/x/cases/trbic/cis/en/cis_trbic_en.pdf

ICTY. *Momir Nikolić Case Information Sheet*. Dostupné z:

https://www.icty.org/x/cases/nikolic/cis/en/cis_nikolic_momir_1.pdf

ICTY. *Radislav Krstic Case Information Sheet*. Dostupné z:

https://www.icty.org/x/cases/krstic/cis/en/cis_krstic_en.pdf

ICTY. *Radislav Krstic Trial Chamber Judgement Summary*. Dostupné z:

https://www.icty.org/x/cases/krstic/tjug/en/010802_Krstic_summary_en.pdf

ICTY. *Radovan Karadžić Case Information Sheet*. Dostupné z:

https://www.icty.org/x/cases/karadzic/cis/en/cis_karadzic_en.pdf

ICTY. Vujadin Popović et al. Dostupné z:

https://www.icty.org/x/cases/popovic/cis/en/cis_popovic_al_en.pdf

ICTY. *Zdravko Tolimir Case Information Sheet*. Dostupné z:

https://www.icty.org/x/cases/tolimir/cis/en/cis_tolimir_en.pdfICTY.

International Residual Mechanism for Criminal Tribunals. (2019, 20. května). *Radovan Karadžić Appeal Judgement Summary*. Dostupné z:

<https://www.irmct.org/sites/default/files/casedocuments/mict-13-55/appeals-chamber-judgements/en/200319-karadzic-appeal-judgement-summary.pdf>

International Residual Mechanism for Criminal Tribunals. *Case Information Sheet Ratko Mladić*. Dostupné z: https://www.irmct.org/sites/default/files/cases/public-information/cis_mladic_en.pdf

International Residual Mechanism for Criminal Tribunals. *International Criminal Tribunal for Rwanda*. Dostupné z: <https://unictr.irmct.org/en/tribunal>

Netherlands Institute for War Documentation. (2002). *Srebrenica*

Reconstruction, background, consequences and analyses of the fall of a 'safe' area. Dostupné z: http://publications.niod.knaw.nl/publications/srebrenicareportniod_en.pdf

OSN. (1948, 8. prosince). *Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidia*. Dostupné z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/umluva-genocida.pdf>

OSN. *Mezinárodní soudní dvůr*. Dostupné z <https://www.osn.cz/osn/organizacni-struktura/6-zakladnich-organu-osn/mezinarodni-soudni-dvur/>

United Nations Secretary General. (1999, 15. října). *The Fall of Srebrenica: Report of the Secretary General Pursuant to General Assembly Resolution 53/55*. United Nations: New York. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/372298>

United Nations Security Council. (1991, 25. září). *Resolution 713*. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/126827?ln=ar#record-files-collapse-header>

United Nations Security Council. (1992, 30. května). *Resolution 757*. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/142881#record-files-collapse-header>

United Nations Security Council. (1992, 9. října). *Resolution 781*. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/282821>

United Nations Security Council. (1993, 25. května). *Resolution 827*. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/283118>

United Nations Security Council. (1993, 25. května). *Statute of the International Tribunal for the Prosecution of Persons Responsible for Serious Violations of International Humanitarian Law Committed in the Territory of the Former Yugoslavia since 1991*. Dostupné z: <https://ihl-databases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/xsp/.ibmmmodres/domino/OpenAttachment/applic/ihl/ihl.nsf/3BF596B94CFA17ACC12563FB0049709A/FULLTEXT/IHL-88-EN.pdf>

United Nations Security Council. (1993, 3. května). *Resolution 824*. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/283037>

United Nations Security Council. (1993, 31. března). *Resolution 816*. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/164634?ln=es>

United Nations Security Council. *Resolution 1966*. (2010, 22. prosince). Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/695418>

United Nations. (1945). *Charter of the United Nations and Statute of the International Court of Justice*. Dostupné z: <https://treaties.un.org/doc/publication/ctc/uncharter.pdf>

United Nations. (1994, 4. července). *Agreement between the United Nations and the Kingdom of the Netherlands Concerning the Headquarters of the International Tribunal for the Prosecution of Persons Responsible for Serious Violations of International Humanitarian Law Committed in the Territory of the Former Yugoslavia Since 1991*. Dostupné z: https://www.icty.org/x/file/Legal%20Library/Member_States_Cooperation/headquarters_agreement_en.pdf

United Nations. (2009). *Statute of the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia*. Dostupné z: https://www.icty.org/x/file/Legal%20Library/Statute/statute_sept09_en.pdf

United Nations. (2020, 12. března). *United Nations Common Country Analysis Bosnia and Herzegovina*. Dostupné z: <https://erc.undp.org/evaluation/managementresponses/keyaction/documents/download/6242>

United States House of Representatives. (2015, 8. července). *House Resolution 310: Expressing the sense of the House of Representatives regarding Srebrenica*. Dostupné z: <https://www.congress.gov/bill/114th-congress/house-resolution/310/text>

Literatura

- Balkan Insight. (2010, 9. prosince). Court Cuts Sentence for Yugoslav Army Officer Over Croatia Massacre. *Balkan Insight*. Dostupné z: <https://balkaninsight.com/2010/12/09/ex-yugoslav-army-officer-gets-reduced-sentence-for-croatia-massacre/>
- Bartrop, R., P. 2016. *Bosnian Genocide: The Essential reference guide*. Santa Barbara: ABC-CLIO.
- Bell-Fialkoff, A. 2003. *Etnické čistky: Bosna, Kypr, Karabach, Kosovo, Palestina, Bývalý Sovětský Svaz, Rwanda a Burundi, Srí Lanka, Transylvánie, Ulster*. Praha: Práh.
- Bloxham, A. D., Moses, D. 2010. *The Oxford Handbook of Genocide Studies*. Oxford: Oxford University Press.
- Bradnová, H. 1993. *Encyklopedický slovník*. Praha: Odeon.
- Britannica. *Radovan Karadžić*. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Radovan-Karadzic>
- Britannica. *Ratko Mladić*. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Ratko-Mladic>
- Bureš, O. 2007. *Operace OSN na udržení míru*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Campbell, B. B., Brenner D. A. 2002. *Death Squads in Global Perspective Murder with Deniability*. New York: Palgrave Macmillan.
- Carmichael, C. 2015. *A Consise History of Bosnia*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Cassese, A. (1998). On the Current Trends Towards Criminal Prosecution and Punishment of Breaches of International Humanitarian Law, *European Journal of International Law*, Vol. 9(1), 2–17.
- Cassese, A. 2004. The ICTY: A Living And Vital Reality, Symposium on 'The ICTY 10 Years On: The View from Inside' ix) A Tentative Appraisal, *Journal of International Criminal Justice*, 2(2), 585–597.
- CNN. (16. dubna, 2002). Dutch PM resigns over Srebrenica. *CNN*. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2002/WORLD/europe/04/16/netherlands.resign/index.html>
- Colás, A., Mabee, B. 2010. *Mercenaries, Pirates, Bandits and Empires Private Violence in Historical Context*. New York: Columbia University Press.

Český rozhlas Plus. (2019, 1. března). Vladimír Dzuro: Vyšetřovatel. Démoni balkánské války a světská spravedlnost. *Český rozhlas*. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/vladimir-dzuro-vysetrovatel-demoni-balkanske-valky-a-svetska-spravedlnost-7764678>

ČT24. (2011, 26. května). V Srbsku zatkli „bosenského rezníka“ Mladiče. *Česká televize*. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1263186-v-srbsku-zatkli-bosenskeho-reznika-mladice>

ČT24. (2017, 21. prosince). *Po téměř čtvrtstoletí končí trestní tribunál pro Jugoslávii. Vysloužil si uznání i nevraživost*. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2330053-po-temer-ctvrtstoletí-konci-trestni-tribunal-pro-jugoslavii-vyslouzil-si-uznani-i>

ČT24. (2022, 11. května). Válečné zločiny agresori nezahlazují, nevěří, že budou souzeni, říká žalobkyně se zkušeností z Jugoslávie. *Česká televize*. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3486460-valecne-zlociny-agresori-nezahlazuji-neveri-ze-budou-souzeni-rika-zalobkyne-se>

Dadrian, V. 1975. A Typology of Genocide. *International Review of Modern Sociology* 5(2), 201-212.

Delpla, I., Bougarel, X., Fournel J. L. 2012. *Investigating Srebrenica: Institutions, Facts, Responsibilities*. New York: Berghahn Books.

Dunoff, J. L., Ratner, S. R., Wippman, D. 2002. *International Law, Norms, Actors, Process, A Problem-Oriented Approach*. New York: Aspen Publishing.

DW. (2019, 19. července). Netherlands partially responsible for Srebrenica massacre. *Deutsche Welle*. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/netherlands-partially-responsible-for-srebrenica-massacre-court-rules/a-49646038>

DW. (2021, 11. července). Srebrenica massacre: Bosnia buries 19 newly identified victims. *Deutsche Welle*. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/srebrenica-massacre-bosnia-buries-19-newly-identified-victims/a-58232248>

Fein, H. 1979. *Accounting for Genocide: National Responses and Jewish Victimization During the Holocaust*. New York: Macmillan.

Fein, H. 1990. *Genocide: A Sociological Perspective*. London: Sage Publications.

Fussell, T. J. (2004, 2. února). *A crime without a name*. Dostupné z www.preventgenocide.org/genocide/crimewithoutaname.htm

Global Centre for the Responsibility to Protect. *What is R2P?* Dostupné z:

<https://www.globalr2p.org/what-is-r2p/>

Goldhagen, D. J. 2009. *Worse Than War: Genocide, Eliminationism, and the Ongoing Assault on Humanity*. New York: Basic Books.

Hall, R. C. 2014. *War in the Balkans: An Encyclopedic History from the Fall of the Ottoman Empire to the Breakup of Yugoslavia*. Santa Barbara: ABC-CLIO.

Hapereen, van M., Wichert, ten H., Kiernan, B., Mennecke, M., Üngör, U. Ü., Zwaan, T.,...Ziegler, A. 2015. *Holokaust a jiné genocidy*. Ostrava: Občanské sdružení PANT.

Hartwell, L. 2021. Raphael Lemkin: The Constant Negotiator. *Negotiation Journal* 37(2), 221-247.

Hladký, L. 1996. *Bosna a Hercegovina*. Brno: Doplněk.

Hladký, L. 2005. *Bosenská otázka v 19. a 20. století*. Brno: Mezinárodní politologický ústav.

Honig, J. V., Both, N. 2001. *Srebrenica: Zpráva o válečném zločinu*. Praha: Mladá fronta.

Hristov, J. 2014. *Paramilitarism and Neoliberalism: Violent Systems of Capital Accumulation in Colombia and Beyond*. Londýn: Pluto.

Chalk, F. Jonassoh, & K. 1990. *The History and Sociology of Genocide: Analyses and Case studies*. New Haven: Yale University Press.

Irving L. Horowitz. 2002. *Taking Lives: Genocide and State Power*. New Jersey: Transaction Publishers.

Jones, A. 2017. *Genocide: A Comprehensive Introduction*. New York: Routledge.

Kaldor, M. 2006. *New and Old Wars*. Cambridge: Polity.

Kaplan M., Robert. (2016). Doctors and the Armenian and Bosnian Genocides. *Health and History* 18(2), 40-62.

Koops, A. J., Tardy, T., MacQuenn, N., Williams, P. D. 2015. *The Oxford Handbook of United Nations Peacekeeping Operations*. Oxford: Oxford University Press.

Krejčí, O. 2014. *Mezinárodní politika*. Praha: Ekopress.

Kurtz, L. R. 2008. *Encyclopedia of Violence, Peace, and Conflict*. Cambridge: Academia Press.

Lemkin, R. 1944. *Axis Rule of Occupied Europe*. Washington DC: Carnegie Endowment for World Peace.

Majerčík, L. (2006). ICTY a souzení válečných zločinů. *Středoevropské politické studie*, 8(2-3), 369-375.

Malcolm, N. 1996. *Bosnia: A Short History*. New York: NYU Press.

Marek, J. 2010 *Krvavé mise OSN*. Praha: XYZ.

Netherlands Institute for War Documentation. *Srebrenica*. Dostupné z:

<https://www.niod.nl/en/publications/srebrenica>

Norman, Naimark. 2006. *Plameny nenávisti*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

Paměť národa. Ivana Janů. *Paměť národa*. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/janu-ivana-1946>

Pirjevec, J. 2003. *Jugoslovanske vojne: 1991-2001*. Ljublaň: Cankarjeva založba.

Plechanovová, B., Fidler, J. 1997. *Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů 1941-1995*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku.

Reuters. (2022, 11. července). Dutch give "deepest apologies" for role in 1995 Srebrenica genocide. *Reuters*. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/europe/dutch-give-deepest-apologies-role-1995-srebrenica-genocide-2022-07-11>

Ryngaert, C., Schrijver, N. (2015). Lessons Learned from the Srebrenica Massacre: From UN Peacekeeping Reform to Legal Responsibility. *Netherlands International Law Review*, 62(2), 219-227.

Sell, L. 1999. Slobodan Milosevic: A Political Biography. *Problems of Post-Communism* 46(6) 12-27.

Shaw, Martin. 2015. *What is Genocide*. Cambridge: Polity.

Shelton, D. 2005. *Encyclopedia of Genocide and Crimes Against Humanity*. Detroit: Thomson Gale.

- Schabas, A., W. 2006. *The UN International Criminal Tribunals: The Former Yugoslavia, Rwanda and Sierra Leone*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Smith, W., R. (1987). Human Destructiveness and Politics: The Twentieth Century as an Age of Genocide. In I. Wallimann & M. Dobkowski (Eds). *Genocide and the Modern Age: Etiology and Case Studies of Mass Death* (s. 21-40). Westport: Greenwood Press.
- Spiegel. (2021, 15. června). Former Chief Prosecutor Carla del Ponte „I Keep Telling Myself that Justice Will Prevail“. *Der Spiegel*. Dostupné z:
<https://www.spiegel.de/international/world/former-chief-prosecutor-carla-del-ponte-i-keep-telling-myself-that-justice-will-prevail-a-21b02282-89d5-4e7b-b32c-ab16bc1b778b>
- Stojarová, V. 2007. *Současné bezpečnostní hrozby západního Balkánu. Kritická analýza konceptu bezpečnosti Kodaňské školy*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- Stone, D. 2008. *The Historiography of Genocide*. Londýn: Palgrave Macmillan.
- Šesták, M., Tejchman, M., Hladký, L., Pelikán, J., Havlíková, L. 2001. *Dějiny jihoslovanských zemí*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- Šmíd, T. Vaňura, V. 2007. *Etnické konflikty v postkomunistickém prostoru*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- Šturma, P. 2002. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. Praha: Karolinum.
- Tejchman, M. 2017. *Balkán ve 20. století*. Praha: Karolinum.
- Totten, S., Bartop R. P. 2008. *Dictionary of Genocide*. Santa Barbara: Greenwood.
- Travis, H. 2013. *Genocide, Ethnonationalism, and the United Nations Exploring the Causes of Mass Killing Since 1945*. Londýn: Routledge.
- Türk, D. 2010. *Základy mezinárodního práva*. Praha: Univerzita Karlova.
- Üngör, U., Ü. 2020. *Paramilitarism Mass Violence in the Shadow of the State*. Oxford: Oxford University Press.
- United Nations Office on Genocide Prevention and the Responsibility to Protect. *The Office*. Dostupné z: <https://www.un.org/en/genocideprevention/office-mandate.shtml>

United Nations Office on Genocide Prevention and the Responsibility to Protect. *Special Adviser of the Secretary General on the Prevention of Genocide*. Dostupné z:

<https://www.un.org/en/genocideprevention/special-adviser-prevention-genocide.shtml>

United Nations. *The Genocide Convention*. Dostupné z:

<https://www.un.org/en/genocideprevention/genocide-convention.shtml>

Válek, P. 2009. *Klíčová rozhodnutí mezinárodních trestních tribunálů ve světle mezinárodního práva*. Praha: C. H. Beck.

Veselý, Z. 2020. *Smlouvy, pakty, dohody. Slovník mezinárodněpolitických a diplomatických aktů*. Praha: Nakladatelství Epoque.

Waren, K. 2000. *Death Squad: The Anthropology of State Terror*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Woodward, S. 1995. *Balkan Tragedy: Chaos and Dissolution after the Cold War*. Washington DC: The Brookings Institute.

Abstrakt CZ

Tato bakalářská práce se zabývá reakcí Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii (ICTY) na srebrenický masakr. Cílem této práce je analýza kroků ICTY vůči hlavním pachatelům srebrenického masakru. První kapitola se zaměřuje na pojem genocidy, postupně se zaměřuje na autora pojmu genocida Raphaela Lemkina, definici a klasifikaci pojmu genocidy a důsledky genocidy. Druhá kapitola se v první části zabývá bosenskou válkou a ve druhé části se zabývá paramilitárními jednotkami během bosenské války. Třetí, závěrečná kapitola se zaměřuje na ICTY, v první části se zabývá pravomocemi samotného ICTY. Druhá část se zabývá reakcí ICTY na srebrenický masakr, postupně se zaměřuje na jednotlivé soudní procesy ICTY s jednotlivými obviněnými. Třetí část se zabývá důsledky činnosti ICTY.

Klíčová slova: genocida, bosenská genocida, bosenská válka, srebrenický masakr, Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii.

Abstrakt EN

This bachelor's thesis deals with the response of the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY) to the Srebrenica massacre. The aim of this work is the analysis of the ICTY's actions towards the main perpetrators of the Srebrenica massacre. The first chapter focuses on the concept of genocide, gradually focusing on the author of the concept of genocide Raphael Lemkin, the definition and classification of the concept of genocide and the consequences of genocide. The second chapter deals with the Bosnian War in the first part and the paramilitary units during the Bosnian War in the second part. The third, last chapter focuses on the ICTY, the first part deals with the powers of the ICTY itself. The second part deals with the ICTY's response to the Srebrenica massacre, gradually focusing on individual ICTY trials with individual accused persons. The third part deals with the consequences of the ICTY's activities.

Keywords: genocide, Bosnian genocide, Bosnian war, Srebrenica massacre International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia.